

②

3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527

ש	אשר
בנ	בנ
א	בבקה
שנ	אזל
חל	דקם
נע	
שנ	
תר	מלים
לס	פ"ד
ותנ	
ותנ	
אב	
חל	
רבו	
וקו	
מח	
רגיל	

הזהר
רצח
מרג
שכם
עץ
נקשו
שקו
דרלו
הרלו
דשרלו
מועל
לבין
וכשנס
דכפית
דלתר
שול

סתם
 אליהם
 לרבין
 והם
 חתם
 ולחשמו
 דאמר
 סתם

100

[illegible]

מפני שהפת יפה נעשה שהחנור מלא. והערמה שהחירו למליחה אינה ככאן, שאין טעם להיות בחר בחלב זה מזה. וכן מה שמוציאין החמאה מן החלב, גם זה אסור *⁵¹ משום צור. דהרי הוא כמחבץ שהוא המעמיד חלב בקיבה. וגם זה מעמיד שומן החלב ונעשה חמאה ע"י טורח גדול, וראוי ליאסר. ואפילו ע"י גויס, דאמירה לגוי שבות. ואפילו בדבר שאין בו אלא אסורא דרבנן דקרו ליה שבות דשבות אסור. ולא הפירושו אלא במקום מזה כמ"ש הרי"א"ף ו"ל בהלכות ב"פ ר"א דמילה ⁵² גבי ההוא יונקא דאשחפון חמימיה. וגם הרמב"ן ו"ל ⁵³ כחז שלא בכל מזה החירו, אלא דוקא במילה שהיא עממה דומה אם השבת. ודמה סברת בעל התרומה ⁵⁴ שהחיר לומר לגוי להדליק את הנר לסעודת שבת, שהרי אסור ⁵⁵ לגוי שהביא דורון לישראל מחוץ לחומה, למי שבה

מפני שהפת יפה נעשה שהחנור מלא. והערמה שהחירו למליחה אינה ככאן, שאין טעם להיות בחר בחלב זה מזה. וכן מה שמוציאין החמאה מן החלב, גם זה אסור *⁵¹ משום צור. דהרי הוא כמחבץ שהוא המעמיד חלב בקיבה. וגם זה מעמיד שומן החלב ונעשה חמאה ע"י טורח גדול, וראוי ליאסר. ואפילו ע"י גויס, דאמירה לגוי שבות. ואפילו בדבר שאין בו אלא אסורא דרבנן דקרו ליה שבות דשבות אסור. ולא הפירושו אלא במקום מזה כמ"ש הרי"א"ף ו"ל בהלכות ב"פ ר"א דמילה ⁵² גבי ההוא יונקא דאשחפון חמימיה. וגם הרמב"ן ו"ל ⁵³ כחז שלא בכל מזה החירו, אלא דוקא במילה שהיא עממה דומה אם השבת. ודמה סברת בעל התרומה ⁵⁴ שהחיר לומר לגוי להדליק את הנר לסעודת שבת, שהרי אסור ⁵⁵ לגוי שהביא דורון לישראל מחוץ לחומה, למי שבה

סימן קכב

אנחנו בכרמלית, אפסיק רצועה דסנדליה, אמר ליה שקול גמי לת דחוי למאלל בהמה וכוונן עלויה. וכן בענינה מותר. דלא קי"ל כר' יהודה דאמר בפרק ואלו קשרים ⁷ ענינה גופה קשירה היא, אלא כמ"ק דפליג עליה החס וסבר דלאו קשירה היא ומותרת אפילו לכתחלה. ולא גזרינן ענינה אטו קשירה, דענינה בקשירה לא מיחלף כדאימא התם. אבל בקשירה גמורה, קשר של קיימא היא. → ואע"פ שאין צריך לו אלא לימי החג, מ"מ כיון שאינו צריך לאחר החג להחיר הקשר, מבטל ליה החס. ואפי' אם היה צריך להולב וההדס מסלק אותו מבלי שיחיר הקשר. וכי האי גונא חשיב קשר של קיימא כדאמרינן התם בגמרא ⁸ גבי חוטי שבתה מהו דחימא משלף שלפא ליה קמ"ל דאשה חסה על שערות ומישרא שריא ליה. וכחז רש"י ו"ל ⁹ דבשל פסיקא נמי איכא למימר הכי מהו דחימא מחסא לה דרך רגלה ויוצאה קא משמע לן דלא עבדא הכי משום גניעותא ע"כ. והכא ליכא למימר כי הנהו טעמי ואין ספק דמישלף שליף ליה ונשאר הקשר. אלא כיון שאינו מעשה אומן אע"פ שהוא קשר של קיימא אינו חייב. אבל פטור אבל אסור כדאמרינן בגמרא ¹⁰ גבי סנדל הא דחייב, בדעייני דקטרי אושכפי. והא דחייב פטור אבל אסור, בחומרתא דקטרי אינהו. כמ"ש בהלכות לרי"ף ו"ל ¹¹ וכן הרמב"ם ו"ל פ"י מה' שבת ¹².

7 ומה ששאלת עוד בענין לולב שהעלו בגמרא ¹ דלולב א"צ אגד אלא משום זה אלי ואנוהו ² אם אגד אותו ביום טוב בעניבה, או בקשירה במשיחה, אם יחשב קשר של קיימא או לא. ואם צריך לגעור במי שנוהג כן. תשובה דבר זה כבר מבואר לרי"א"ף ו"ל בהלכות פרק לולב הגזול ³ שכתב ו"ל והשתא דקי"ל לולב א"צ אגד, אי לא אחתמיה בהושענא מערב י"ט, מנח ליה ב"ט ושפיר דמי. וכי אגיד ליה ב"ט, לא אגיד ליה אלא כאגודה של ירק, ששור שני קצוות של הוצא ונעץ ליה מלרע גבי הושענא. אי"נ עניב ליה מיענב עכ"ל. וכוונתו שאם היה צריך אגד היה מחסר משום מלאכה, ואפילו בענינה ובקשר שאינו של קיימא, כיון דכלאו הכי לא מיתכשר. וכדמנן ⁴ גבי הדם שעניבו מרובין מעליו, ואין ממעטין אותו ב"ט. אע"פ שאין נמעוט העניבים ההם מלאכה, אלא מפני שמכשירו למזה. אבל השתא דקי"ל אין צריך אגד, לאו כלום קא עבד, דהא בכל חד וחד לחודיה נפיק. ולזה כל שאינו עושה קשר של קיימא, אלא כדרך שכתב הרי"א"ף ו"ל ששור שני ראשי ההוצא ונועץ אותו למטה כדרך שעושין באגודה של ירק שרי. והר"ן ו"ל ⁵ גורם בלשון הרי"א"ף באגודה של ירק בבי. ופירש שצריך שיהיה אגד אותו באגודה של ירק משום דחוי לאכילה ולאו מוקצה הוא. והוי דומיא דמאי דאמרי [התם] ⁶ רבי ירמיה הוה קא חזיל בתריה דרבי

(סו, ב). 59 שבת קנו, א ד"ה בכל השבת. 60 יב, א. 61 ה' יר"ט פ"ז ה' כד. 62 שם ה' א. קכב ו' סוכה לג, א. 2 שמות טו, ב. 3 סוכה שם ס"י אלף כז (טז, א). 4 סוכה לב, ב (פ"ג מ"ב). 5 שם ד"ה והשתא. 6 ע"י ד"ר, ונמצא כן בשבת קיב, א. 7 שם קיב, א. 8 שם קיב, א. 9 שם ד"ה חייסה. 10 שם. 11 שבת שם פט"ו ס"י תלו (מא, ב). 12 ה' א-ב.

* 51 רמ"א א"ח ס"י תקי ס"ה. 52 שבת קל, ב ס"י חקד (דף נוה, ב-ג, א). 53 שבת קל, ב ד"ה הא דחניא. 54 בספר התרומה ה' שבת ליתא. ובס"י רוב כתב להיפך מהמובא כאן בשמו. ובחיי הרמב"ן שלפנינו שם גם לא נזכר ספר התרומה, ובר"ן על הרי"ף הביא שיטה זו בשם העיסור. 55 ביצה כד, ב"ה, א. 56 שבת קכא, א (פט"ז מ"ו). 57 שבת קה, ב. 58 שבת קנו, א, פכ"ד ס"י תקעט

נהגו במקום אסורא, מי שצקין להו. אמנם אם לא ישמעו לקול מורים, ולמלמדים לא יעו אונס, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין.

L

ומה ששאלת אם יש לגעור במנהג זה אם לאו. דבר פשוט שציון שהוא אסור שאין מניחין אותם לנהוג כן כדלמרינן בפ"ק דראש השנה¹³ גבי מעשר מרובין, כי

סימן קכג

אסחוק צי דינא לאו קלא הוא. ואין צוה חולק. וכמג הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' אישות⁷ וז"ל האשה שינא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני הרי זו בחזקת מקודשת, אע"פ שאין שם ראיה ברורה. וכל קול שיונא שלא הוחזק צ"ד אין חוששין לו. וכינא הוא הקול שמוחזק זו בו, כגון שצאו שנים והעידו שראו הנרות דולקות ומטות מונעות וצני אדם נכנסין ויונאין ונשים שמחות לה ואומרות פלונית נתקדשה היום. שמעו אותן אומרות פלונית מתקדש היום אין חוששין לה שמא נודמנו לקדש ולא נתקדשה. וכן אם צאו ואמרו ראינו כמו שמחת ארוסין ושמענו הנרה ושמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלונית בפני פלוני ופלוני והלכו להם העדים למדינה אחרת, או מתו הרי זה קול שמחזיק אותה מקודשת עכ"ל. והרמ"ה ז"ל⁸ כתב שלא הוחזק הקול אלא כגון שמגיעין לאחד ששמע מפני השנים שהלכו להם למדינת הים והם שנתקדשה בפניהם ואע"ג דליחנהו לדידהו דלסקהו צה צי דינא כיון דליכא חד דשמע מפומייהו חיישין לה, ואע"ג דליכא עדי נרות דולקות ומטות מונעות, דכי נענין הכי היינו היכא דליכא דשמע מפי עדי הקדושין. והראיה דהנך פלוני ופלוני שהלכו למדינת הים עדי הקדושין גמורין הוו, מדלמרינן בלישנא קמא דרבי אבהא עד שמגיעין לדבר הצבור. וממיהין עלה דבר הצבור עדות מעליא הוא. והדר אמרינן בלישנא בתרא דאמרי דשמעו מפלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמשמע דלאו דליכא עדי קדושין דמסקהי קמן דלייתקדשה באנפיהו. אלא דליכא דשמע מפומייהו. ואע"ג דליכא אלא חד דשמע מפומייהו סגיא, וזהכי איסחוק קלא. א"נ דליכא פרי חד מינייהו מסקהי ששמע מפי אחד מעידי הקידושין והאחר מסקהי ששמע מפי עד השני מעדי הקדושין. ולזה הסכים הרשב"א ז"ל⁹ שלא הכשירו צוה אלא עד מפי עד, אבל לעולם נענין שנים, אחד ששמע מפי אחד ושני ששמע מפי אחר. והביא ראיה מן הירושלמי¹⁰ דגרסינן החם נדק השם ונמצא מפי נשים מפי קטנים בטל השם רב אמר לא החירו בו אלא עד מפי עד עכ"ל.

ובקול זה אין נראה שיהיה צו דבר מן הדרכים האלו. אלא שאיש שהוא אומר על האשה ההיא שהוא קדשה נצנעה בפני עדים שהלכו להם ואינם כאן והוא המוניא הקול.

עוד שאלת זה לשונך בזמן מורי החכם רבי יוסף בן מגיר ז"ל נחלק עם אנשי דורו באשה אלמנה שאמר עליה איש אחד שנתקדשה לו והוציא קול שיש עדים בדבר שקדשה, אלא שציצאו מן העיר לא הרחיקו יותר ממהלך שני ימים, ועתידין הן לחזור. והיא מבחשת אותו שלא נתקדשה, והמקדש אומר יבאו עדים ויעידו. מי חיישין דעבידי אינשי דמקדשי בצנעה, וכ"ש כשהיא אלמנה, שאינה רגילה לעשות הארוסין בפרסום. מי אמרינן דההיא דקדשתין והיא אומרת לא קדשתני, ומסיק החלמוד¹ כגון שטוען ואומר קדשתך בפני עדים והלכו להם למדינת הים. ההיא בטוען הלכו למדינת הים, שר"ל מקום רחוק ואינו מיוחד עריו שיהיו ניכרים. אבל אם ייחד עריו והם ניכרים להם לא ליחוש עד דחקרו מלין הב"ד בזה. ואין לחוש משום קדושי אחותה, או אם בא אחר וקדשה קדושי ודאי. דמה לנו להשבית הקול כיון שהב"ד עוסקין באותו ענין. ומההיא דאמרינן² עדים בצד אסתן ותאסר, אין שום הוכחה כאן. דההיא ר"ל שיש כאן אומר שקול יוצא שם, שיש עדים בדבר. ולהכי משני עדים בצד אסתן ותאסר. הא אם יודעין בברור, או טוענין בברור שיש עדים סמוכין לכאן, שאין לנו לזלזל בדבר עד יבא ויורה צדק לנו עכ"ל.

תשובה נראה שהקול שהוציאו על אותה אלמנה לא הוחזק צ"ח דין שזהו שחקרו צ"ד על הקול אם הוא קול הצרה בעלמא, או אם הוא קול גמור, כפי אותן הדרכים המוזכרין בפ' המגרש³, גבי הא דמתן ינא שמה צעיר מקודשת הרי זו מקודשת, ואמרינן בגמרא⁴ אמר רבא לא שישמעו קול הצרה, אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מונעות וצני אדם נכנסין ויונאין, ונשים טוות לאור הנר ושמחות לה ואומרות פלונית מתקדשת היום. ואקשינן ודלמא לא מתקדשה אימא פלונית נתקדשה היום. וכן הוכירו שם דרך אחרת אמר ר"ה אמר רב לא שישמעו קול הצרה, אלא כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני, ופלוני מפלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ושני הדרכים האלו הביאם הרי"ף ז"ל בהלכות⁵.

ולכן אם חקרו צ"ד הקול איך הוא, והוחזק באחד משני דרכים אלו, חוששין לו. אבל אם לא הוחזק צ"ד, אין חוששין לו. כדלמרינן החם⁶ אמר רב אשי כל קלא דלא

ג, א. 6 פט, ב. 7 הל' כב. 8 בספרו לגיטין פט, א (כת"י) והיה לפני הריב"ש. וראה מיוחס לריטב"א גיטין שם (הוצאת מוסד הרב קוק) בשם הרמ"ה. 9 גיטין פט, א ד"ה הא דאמרינן. 10 גיטין פ"ט ה"י.

13 טו, ב. קכג 1 קדושין סה, א (פ"ג מ"י). 2 שם יב, ב. 3 גיטין פח, ב (פ"ט מ"ט). 4 פט, א. 5 גיטין פ"ט ס"י חקסח (מט, ב —

כר. שם [לוי. ב.] [ז] יש שכתבו כר. כן כתב המדריך נוספה רמו השמח
ראייה הלכות לולב סימן תרטן. אבל לא כתב כן אלא שקושר פעם אחת ואח
כך בדרך כר, ומתוך כך הוא כאלו ב' קשרים זה על גבי זה, ועי' שם ובהנה
אשרי [פי' סימן פי.] וטעמו ממה שכתוב בפרק ז' דשבת [נע. ב.] והוא שקושר
הקשר [א] הא ללאו כי חייב משום קושר, ופירושו בקשר אחד וכלי ז' ועל
חתימתו או העצמי שני ראשיו לצד אחד, קיימא בקשר אחד כמו
קשרים. וכן דעת רש"י בשבת ז"ר א' ד"ה כריכה כר. אבל (הרא"ש) (הרא"י)
[ראי' השם סימן דער עמוד קלז] [א] חלק עליו הנזכר מבידנין [ש] (רמז שמכ), ומ
כב' קשרים, ועי' מדרכי בטהול שם ושאר פוסקים [ז] יש שקשרו כר.
שכתוב בקשרים ויקרא בה' משה לו אחי' הוהרם דוסה לעיני' והעברה

1000

קשר שאין לו צורך אלא לזמן

- (ו) בשו"ת הריב"ש (סי' קכ"ב) אהא דקיי"ל (סוכה ל"ג ע"ב, עושו"ע סי' מרנ"א)
 ס"א) דאין קושרין את הלולב קשר גמור ביו"ט של חג, כתב וז"ל ואף על פי שאינו צריך לו [להקשר] אלא לימי החג, מכל מקום כיון שאין צריך לאחר החג להתיר הקשר, מבטל ליה התם, ואפילו אם היה צריך לו הלולב וההדס מסלק אותו מבלי שיתיר הקשר, וכי האי גוונא חשיב קשר של קיימא. כדאמרין התם בגמרא (שנ"ט קי"ג ע"א) גבי חוטי שבכה, מהו דתימא מישלף שלפי ליה [ונהיה ליה קשר של קיימא], קמ"ל, דאשה חסה על שעה ומתירה הקשר וכו' ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור ראייתו דשם גבי אשה הרי תורת ולובשת הסבכה, וצריכה עוד להקשר, וא"כ אפשר דמשום הכי חשיב קשר של קיימא [אי לאו משום דאשה חסה וכו'], אבל בשאינו צריך להקשר אלא לאיזה זמן, ואח"כ לא איכפת לו כלל שיתקיים או לא, הגם דאינו מתירו, אפשר דלא חשיב קשר של קיימא. ונראה דעיקר כוונת הריב"ש בראייתו מסבכה הוא, דלא נאמר דעל ידי שמסלק ונוטל ההדס והלולב מתוך האגד חשיב כמתיר את הקשר, דהא אין הקשר עושה עוד פעולת החיבור שהיה עושה מקודם, וכדחזינן כעין סברא זה במג"א (סי' שצ"ו ס"ק י"א) לענין מנתק את החבל הקשור, דחשיב כמתיר את הקשר [ע"י בדברינו (מלאכת ממיר אומ ג')], וא"כ היה מקום לומר דהוא הדין גבי קשר שבלולב, כיון דדרכו לנתקו הוי ליה כדרכו להתיר הקשר ואין עליו שם קשר של קיימא. על זה הביא הריב"ש ראייה דבסבכה היה סלקא דעתך דהוה קשר של קיימא אף שמסירה מעל גבי שעה, אף על פי כן כיון שאינה מתירתה שם קשר של קיימא עלה, כמו כן באגד לולב

ובמה שכתב לחלק בין עומד להתקיים יותר מחודש לפחות מזה, האריך הטורי זהב (שם ס"ק א') להשיג עליו, דאטו חודש כתיב בקרא, אלא ודאי קשר של קיימא תלוי אם אינו קוצב כלל זמן בדעתו שיתירנו, רק אפשר שישאר הקשר לעולם עכתו"ד. וכן פסק השו"ע התניא (שם ס"א) והמשנה ברורה (שם נה"ל ד"ה הקושר), ולפי מה שכתבנו לעיל (אומ א') מדברי הצמח צדק אף בשאפשר שיארע איזה מקרה שיצטרך להתירו בהמשך הזמן, כל דסתמא עומד כך לקיים לעולם, עדיין מיקרי קשר של קיימא כמו בצידי חלזון בגמרא (שם ע"ד ע"ב).

ובענין קשר דמותר לקשרו שכתב דעשוי להחיר ביומו, האריך גם כן הבית יוסף עוד שם, ודעתו נוטה דכל שאינו עומד להתקיים שבעה ימים, מיקרי עשוי להתירו בכל יום ושרי ע"ש. והרמ"א (שם ס"א) הביא ב' דיעות בזה דיעה הא' דדוקא בדעתו להתירו בו ביום הוא דמיקרי אינו של קיימא ושרי, ודיעה הב' דהשיעור שיהא בדעתו להתירו תוך ד' ימים, וכחתב בשו"ע התניא דעיקר כדיעה הא', ואם צריך הרבה יש להקל ע"י נכרי כדעה הב'.

דעתו להתירו במוצאי שבת

וע"י בספר טל אורות (מלאכת קושר, דף נ"ב) שהביא ראייה מדברי רבינו יהונתן (עירובין ל"ד ע"ב דפי הרי"ף ד"ה קושרין) דלא מיקרי דעתו להתירו ביומו, אלא דוקא אם דעתו להתירו בשבת עצמו, אבל אם דעתו להתירו רק במוצאי שבת אף דהוה תוך מעת לעת אסור, אבל בפרי מגדים (שם א"א ס"ק ד') כתב להדיא דכל שדעתו להתירו בתוך מעת לעת מותר ע"ש, והביא דבריו המשנה ברורה (ס"ק ו') לדינא, וכן כתב בשו"ת גינת ורדים (כלל ג' סי' י"ו).

ירחם שאינו יל. מלשוננו לוח המנהג ידים הנ"ל. אחר דברי גבי קשר ולא אם כן יל.

קיימא

(אומ ג') אינו עשוי להתקיים ל איסורא בר אימתי , ואימתי יכתחילה, מא מקרי 'ם. אולם ויה עומד : מדברי מחודש : מרבינו צי שנה בשיעור א.

ס נער לא טו שנקשר לכן סברא מ"ס סל"ג יא שסמיר :ן צוה על :ם לשיטת :ה אומן, :ה ללבוש :ן בקיאל

ספר מלאכות - חלק ג

הרב"ה ר' חיים קליין אגמון שלי"א

קשירת חבילת אשפה

והלכתא רכתא לשבתא דאותו קשר שעושין
בני אדם בראשי חבילות של אשפה
שמוציאין להרץ. אף שאינו חושש מה יתהווה
אחר כך עם הקשר, מקרי קשר של קיימא, ואם
קושר בראש החבילה קשר אחד [כלומר כל
ראשי החבילה כיחד], או אפילו אם עושה
הקשר בב' הראשים [כלומר שעושאם כמין ב'
חוטין] ועושה קשר על גבי קשר הוי איסור
תורה.

קשר דרך העולם לעשותו בקביעות

(ז) **כתב** המשנה ברורה (סי' שצ"ז) צילור הלכה
 ד"ה (הקשר) דכל קשר דדרך בני אדם
 שישאר הקשר לעולם, לא מהני דעתו שרוצה
 להתירן אחר כך, כיון דדרך העולם לעשותו
 לקיימא, לא אזלינן בתר מחשבת הקושר לבטל
 שם קשר ממנו, ולא מיבעיא דאיסור דרבנן
 איכא אף דדעתו להתירו ביומו, אלא אף חיובא
 מדאורייתא איכא, וציין לדברי הבית מאיר (שם
 ס"א) שנראה לו כן ברור, ותמה על דברי הטו"ז
 הנ"ל (לוח ה') דמבואר בדבריו דהכל תלוי
 בדעת האדם הקושר לתוד, ואם דעתו רק לזמן
 הוא פטור ואסור, וכדעתו להתירו ביומו מותר
 לכתחילה, ומשמע דלא מחלק בין דרך העולם
 לעשות קשר כזו בקביעות או לא, וזה אינו
 דכנ"ל, זהו תו"ד שם. ולענ"ד מה שתמה על
 דברי הטו"ז צ"ע, דאף לשיטת הטורי זהב
 דתליא בדעת האדם הקושר, עדיין מקום לומר
 דמורה בדבר דרך בני אדם לקושרו לעולם,
 לא אזלינן בתר מחשבת הקושר לבטל שם קשר
 ממנו ע"ש.

אבל דעת הבית מאיר שם דגדר קשר של קיימא לא חליא כלל בדעת האדם, כי אם בקשר שאינו עשוי להיות ניתר, בין מחמת

כיוון דעצם הקשר אינו ניתר אחר החג, רק מוציא ההדס והלולב שפיר מקרי קשר של קיימא. אבל על זה דלא איכפת ליה בקיום הקשר אחר זמן דמיקרי קשר של קיימא כיון דאין בדעתו להתירו, לא הביא הריב"ש שום ראיה, רק מסבירא הוא דכתב כן.

ובספר ביכורי יעקב (הל' סוכה ס' חנני"א ס"ק ח') כתב וז"ל יאגוד כל הג' מינים ביחד בקשר על גבי קשר וכו', גם יעשה הקשר מהודק שפיר באופן שלא יכול להוציא ולהכניס הדם וערבה מבלי התרת הקשר, דאם לא כן לאו קשר הוא עכ"ל. וצ"ב דהלא בריב"ש לא נראה כן, אלא אף באפשר לנתקו ממנו עדיין שם קשר עלה. ואפשר דכוונת הביכורי יעקב דאם הקשר אינו מהודק כל כך דיכול להוציא וגם להכניס את הערבות, אזי לא חשיב קשר כלל, אבל מה דאפשר למשלף בכח מתוך הידוק של הקשר ולהוציא את הלולב, ואי אפשר לחזור ולהכניסו בלי להדקו ולתוחבו תוך הקשירה ודאי חשיב קשירה ואמרנין.

על כל פנים נשמע מדברי הריב"ש דאף בקושר קשר שאינו חושש שישאר הקשר חשיב קשר של קיימא, ועי' רש"י (סוכה ל"ג ע"ב ד"ה הוטר אגוד) שכתב בא"ד וז"ל דקשר של קיימא מאבות מלאכות הוא, וזה (אגודה של לולב) קשר של קיימא הוא, שאינו חושש להתירו עולמית עכ"ל. וזה מתאים לדברי הריב"ש. ונראה דגם להטורי זהב הנ"ל (אוח"י) דס"ל דלא מיקרי קשר של קיימא אלא אם אינו קוצב בדעתו שום זמן להתירו ובדעתו שישאר מקושר עולמות, בכהאי גוונא נמי הוי קשר של קיימא, דהכי נמי אינו קוצב בדעתו שום זמן שיהא צריך להתירו.

הקשר עצמו שהוא ח
קנשר, וז"ל אלא וודע
היא מלתא כלל, אלא
מהיות ניתר מעצמו מה
על פי הכרח הלוּבש, א
בזמן ארוך זה מקרי קש
על דרך זה אם ההכרח
בזמן קצר להב"י היא פ
בדעתו להתירו בו ביו
שהאריך בזה לחלוק על
הם בדעת בני אדם, ועי'
פ"ק ז' שכתב כדברי
הקושר

יע"ל כל פנים דעת המש
 הטו"ז דתליא בדע
 שדרך בני אדם לקושרו
 שבעתו להתירו ביומו, ו
 חס א"ל ס"ק ו' נראה נ
 הנתקשה למה אין קו
 במנואר שנס ק"א ע"א, ה
 ציצית על מנת להתירו
 יע"ל כל שלפעמים מבט
 פן התורה ע"כ. נראה
 המשנה ברורה דכל דד
 לעולם, חייב עליו מה"ח
 ביומו. ועי' במשנה ברורה
 חייש קושיית הפמ"ג ו
 מעצמו, ולא העיר דהפר
 הקדימו לתרץ כן על קו
 מהרש"ג (ס"א סי' נ"ד),
 כסברת המשנ

בשור"ע התניא (סס נ
בין קשר דדרך לי
קצוב, אבל אינו וודאי
ביומו, דמותר לקושרו ס
להתירו ביומו, אבל בקש

שם היה קשור בפרה
ורוצה לקשור באבוס
בזרזר בכל תכל. כיון
שואש אחד קשור בפרה
באבוס הרי הוא מיוחד
לכל קשור ולסלם ועוד
(ל) משום דלא התכל
לקשור אחד מן (לכל) כל
הקשרים שנתן (שהיה
קשורה) שם אלא לפי שנזהר
ואח"כ יתירה) הלכך אל
היה קשר של קיטמא, אבל
בשקשורין בפרה ובאיבוס
איבא למחש (שנזהר
שהיה) הפרה לעולם
קשורה באיבוס ונתן קשר
שליקטמא (כ"י שמוס שם
יהא וברר):

מבקורו פריזן ת"ן

(ג) או שנשכח רוב הרגל. לא ידעתי פירושו למיין קשור, דמאי קשר שיך בלועות נמה שנשכח המנעל מן הרגל, ובירושלמי נשנה פרק טו הלכה בן שהוא מקור דין זה אין שם כלל האל או שנשכח רוב הרגל, גם במדרכי נשם רמז שפון שהעמיק הירושלמי לא נמלא זה שם, רק ברמזים (שנה) פרק י' (הלכה ב) כמעט כזה הלשון, ולעומת מנעל ומנעל שקושרין אותו על הרגל בשעת מלבוש כו', וכמעט הרב המגיד (שם) שהרמזים הוספו האל על הרגל, לפרש דמי לא, הוה דמי מעשה אומן, [ע"כ], אבל על כל פנים לשון הכתוב כאן אין לו פירוש. ומלמנו לשון זה גבי חליצה בפרק מלות חליצה (נימוח) דף ק"ב (ע"א), וכמדומה לי שעל ידי טעות הועמק לכאן. ואף על גב דבלבוס (ספיק ב) העמיקו כמו שכחתי לפיניו, אין ראיה, שהוא גבר תמיד אחר מה שמלא לפיניו, והאמת יורה דרכו דגם כאן צ"ל (י"ל) לשון שהוא ברמזים שזכרתי: (ד) ודוקא שיוכח להחזירו כו'. לא הנגמי

התורה מותר לקשור יקשר שאינו של קיימא: הנה (י"ד) ויש אומרים דיש לזהר שלא להמיר שום קשר וי"ל שהוא שני קשרים זה על זה ד' דאין אנו בקיאים אחי מקרי קשר של אומן דאפילו בשאניו של קיימא אסור לקשרו ד' (י"ח) והוא הדין להמירו וכן נוהגין (י"י) ומכל מקום נראה דמקום נערה אין לחוש ומותר להמירו דאילו אלא אסור דרכין ובמקום נערה לא גזרו (י"י) והא דנענין שני קשרים זה על זה היינו נשקושר שני דברים ביחד א' אבל אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה דינו כשני קשרים:

ד דאין אנו בקיאים כו'. מיהו נראה מלשון הר"ף (שנה מה, ב) שהוא קשר (ש) שקושרין אותו הדק היטב (שלטי הגבורים שם ע"א אומ ג): ד' והוא הדין להחזירו. היינו לדעת הרמב"ם (שנה י, ב'כ), יאכל ו' להראש' נשם פרק טו סימן א' מותר, וכן הוא בהדיא בשלטי הגבורים שם, ובגמרא שם ק"ב א' אורחא דמלחא נקט דלומן עושה לקיום, דלא כעולם שבת נ"ק ד' (א): ו' לא גזרו. ובספר האכרונות וזכרון ט פרק א' ר"ה הקשר אסור (מנחת הגדולה סוף הגני'): ז נשכח. אבל כמנעל חדש אסור ליתן בלועות בשבת, דמחקן מנה. והוא הדין במכרבל או במכנסים (כן משמע במסופות שבת מה, א' ד"ה הא ור"ש' שם פ"ד סימן ה' והגהות אש"ר שם והמדרכי שם רמז שפ' ומת). אבל אכנט שרי להכניס במכנסים, דלא מנכיל ליה הכס ועשו להכניס ולהוליך חזיר, לא [מיקרין] מתקן מנה (כ"י סוף סימן זה). ואם כן אסור להכניס משיחה לשם, דמנכיל ליה הכס:

ד דאין אנו בקיאים כו'. מיהו נראה מלשון הר"ף (שנה מה, ב) שהוא קשר (ש) שקושרין אותו הדק היטב (שלטי הגבורים שם ע"א אומ ג): ד' והוא הדין להחזירו. היינו לדעת הרמב"ם (שנה י, ב'כ), יאכל ו' להראש' נשם פרק טו סימן א' מותר, וכן הוא בהדיא בשלטי הגבורים שם, ובגמרא שם ק"ב א' אורחא דמלחא נקט דלומן עושה לקיום, דלא כעולם שבת נ"ק ד' (א): ו' לא גזרו. ובספר האכרונות וזכרון ט פרק א' ר"ה הקשר אסור (מנחת הגדולה סוף הגני'): ז נשכח. אבל כמנעל חדש אסור ליתן בלועות בשבת, דמחקן מנה. והוא הדין במכרבל או במכנסים (כן משמע במסופות שבת מה, א' ד"ה הא ור"ש' שם פ"ד סימן ה' והגהות אש"ר שם והמדרכי שם רמז שפ' ומת). אבל אכנט שרי להכניס במכנסים, דלא מנכיל ליה הכס ועשו להכניס ולהוליך חזיר, לא [מיקרין] מתקן מנה (כ"י סוף סימן זה). ואם כן אסור להכניס משיחה לשם, דמנכיל ליה הכס:

ו. שם בפירוש רש"י נ"ד וקושרין: כ"י שם ד"ה ומת, נדמה טעור שם: ו. רמב"ם פרק י' נשם הלכה ב' וכמעט הרב המגיד (שם) שהוא מהמסופות (שם פרק י' הלכה ב'; מדרש שם רמז שפ', כס ירושלמי שם פרק טו הלכה ב': ת. שבת מ"ח (ע"א): ח. רש"י שם ד"ה ממירין:

צינונים לרמ"א

(א) הגהות אלפסי פרק אלו קשרים (שלטי הגבורים שנה מה, א' אומ ג): (י') רביר עצמו: (ז') ר"ן שם לב, ב' ד"ה שקשרין: (ח) סמ"ג (נלחין מה עמוד קמט; מדרש שם): (ט) חוספות (שנה מה, א' ד"ה הא) והראש' ש' פרק במה טומאין (שם פ"ד סימן ה'; מדרש שם רמז שפ' וז')

הגהות הסכ"ע

שם סותר לקשור קשר שאינו של קיימא. אין אם הוא קשר אומן, וכן אם הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן מותר אם הוא לצורך מצוה:

הגהות והערות

(א) תוקן ט"פ דמסק חליצת: (ב) אסונם ט' מביא שם "המסופות": (ג) טוקא משהדורה מלא תקמיה: (ד) בהגהות על הראש' הביאו ד"ל "כיון דמקרי, וכן הוא לשון המסופות דלקמן: (ה) תוקן משהדורה וזין תק"ע: (ו) וצ"ל ובלבד שלא יהא מקום שרגיל לקשור: (ז) נהר שיום אומן ג) (ז) שייך בלחור הלכה נ"ד'ה ודוקא] שכח דהוא טעמו סופר בלויים לרמ"א, ומקור דברי הרמ"א הוא מהמדרכי, ולא מהמסופות והראש' (יח) דשון הע"י משאכס, דהלכו כן כמעט כס מהר"ם מרומנוטר, ולא להפך: (יט) כונתו לקן דמהדורה דהרמב"ם שם ח"ג כתוב "על ידי אחר":

הג"ה זאת נמה דמלה גזירת קשירה באם יש טורח, מלא, דאף אם הם חלשים זה כזה הא כתב הראש' פרק כמה עומדין (שנה פ"ד סימן ה') הביאו כ"י (עמוד שפ' ד"ה רש"י) ח"ל, לולאות של מלבושים שעל הכתף, אם ילאו יש מחזירין להחזירן בשבת אם יש נקב רחב ויכול להחזירן בקל, כיון דנחקן י', ונראה דאסור להחזירן, שרגילין לקשרין והוא קשר של קיימא, כדאמרין בפרק כל הכלים (שם קכ, ב) גזירה שמה יתקע כו', עכ"ל. הרי דאף ביש נקב רחב גזר שמה יקשור, וכו', דהמסופות פרק כמה עומדין (שם מה, א' ד"ה הא) כתבו ח"ל, אומר ר"י שאם נחקו חוטי הקרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם בלא טורח שרי, כיון דעמיקי הם, ובלבד שימנעו נענין שלא יהא לחוש שמה יתקע, עכ"ל. הרי לפניך דאף על פי שאין טורח חיישין ו' לשמה יתקע, והא דנקטי המסופות דנענין שלא יהא בו טורח, לאו משום חשש שמה יתקע, אלא משום דאם יש בו טורח הוה כמתקן מנה, וכמו שכתב כ"י (שם) בשם מדרכי פרק אלו קשרים (שם רמז שפ' וז"ע: (ה) מתירין בית הצואר כו'. כ"י (שם דבור ראשון) הביא בשם הר"ם (מהוסיננות דפוס לטב סימן חלח) שכחתי י"בשם הכל בו (י') [סימן לא ס, ד] ח"ל, חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להחזירן בשבת, לפי שכל קשר שאין מחזירין ליומיה פטור אבל אסור, עכ"ל. ונראה דכאן מיייר שרגילין להחזירן ביומיה. וכמעט רש"ל (בבבאורו לעור; יס של שלמה ב"ר סימן ט), ואם לא יוכל להמיר הקשר בידיו נראה לי דאף לנחקן שרי, ו' והא דכתב בהגהות מדרכי לשם (שנה רמז מה) דאם היה תפור בית הלאה, דרבינו יואל הלוי מחזיר לנחקן הואיל ולא עבד להחזיקם, וכן כתב רמב"ם (סימן יז), אבל ריב"ז אסור לנחקן, היינו דוקא בתפירה, אבל בקשירה שצומד להחזיר אם הקשר אלא שאינו יכול להחזירו בידיו פשיטא דשרי לנחקן, עכ"ל. וכמעט מר"ם ו"ל נב"ח עמוד שפ' ד"ה מחזירין דגם זה אין להקל בפני עס הארץ, וכן כתב כ"י (כ"י) סוף סימן זה (עמוד שג' ד"ה וזג). ונראה לי דהנהו קבירא להו דאין אסור ביומם מיום אחד, אבל לדעת הטור דספיק א' (ו"א) ס"ק א' אסור, כיון דלא קשרו הרצנן להחזירו בודאי היום, אלא י"עשנו על ידי עכ"רם אם הוא לרין הרבה לך, כן נראה לי:

הג"ה זאת נמה דמלה גזירת קשירה באם יש טורח, מלא, דאף אם הם חלשים זה כזה הא כתב הראש' פרק כמה עומדין (שנה פ"ד סימן ה') הביאו כ"י (עמוד שפ' ד"ה רש"י) ח"ל, לולאות של מלבושים שעל הכתף, אם ילאו יש מחזירין להחזירן בשבת אם יש נקב רחב ויכול להחזירן בקל, כיון דנחקן י', ונראה דאסור להחזירן, שרגילין לקשרין והוא קשר של קיימא, כדאמרין בפרק כל הכלים (שם קכ, ב) גזירה שמה יתקע כו', עכ"ל. הרי דאף ביש נקב רחב גזר שמה יקשור, וכו', דהמסופות פרק כמה עומדין (שם מה, א' ד"ה הא) כתבו ח"ל, אומר ר"י שאם נחקו חוטי הקרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם בלא טורח שרי, כיון דעמיקי הם, ובלבד שימנעו נענין שלא יהא לחוש שמה יתקע, עכ"ל. הרי לפניך דאף על פי שאין טורח חיישין ו' לשמה יתקע, והא דנקטי המסופות דנענין שלא יהא בו טורח, לאו משום חשש שמה יתקע, אלא משום דאם יש בו טורח הוה כמתקן מנה, וכמו שכתב כ"י (שם) בשם מדרכי פרק אלו קשרים (שם רמז שפ' וז"ע: (ה) מתירין בית הצואר כו'. כ"י (שם דבור ראשון) הביא בשם הר"ם (מהוסיננות דפוס לטב סימן חלח) שכחתי י"בשם הכל בו (י') [סימן לא ס, ד] ח"ל, חלוק ומכנסים שנקשרו יחד אין להחזירן בשבת, לפי שכל קשר שאין מחזירין ליומיה פטור אבל אסור, עכ"ל. ונראה דכאן מיייר שרגילין להחזירן ביומיה. וכמעט רש"ל (בבבאורו לעור; יס של שלמה ב"ר סימן ט), ואם לא יוכל להמיר הקשר בידיו נראה לי דאף לנחקן שרי, ו' והא דכתב בהגהות מדרכי לשם (שנה רמז מה) דאם היה תפור בית הלאה, דרבינו יואל הלוי מחזיר לנחקן הואיל ולא עבד להחזיקם, וכן כתב רמב"ם (סימן יז), אבל ריב"ז אסור לנחקן, היינו דוקא בתפירה, אבל בקשירה שצומד להחזיר אם הקשר אלא שאינו יכול להחזירו בידיו פשיטא דשרי לנחקן, עכ"ל. וכמעט מר"ם ו"ל נב"ח עמוד שפ' ד"ה מחזירין דגם זה אין להקל בפני עס הארץ, וכן כתב כ"י (כ"י) סוף סימן זה (עמוד שג' ד"ה וזג). ונראה לי דהנהו קבירא להו דאין אסור ביומם מיום אחד, אבל לדעת הטור דספיק א' (ו"א) ס"ק א' אסור, כיון דלא קשרו הרצנן להחזירו בודאי היום, אלא י"עשנו על ידי עכ"רם אם הוא לרין הרבה לך, כן נראה לי:

ח שלא יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכחתי סוף ספיק א': ב צריך טורח וכו'. לרין עיון, דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילין לקשור דחיישין שמה יקשור, ובמקום שהנקב צר אפילו במקום שאין רגילין לקשור אסור, דלרין טורח, וכן הוא במסופות (נה"ל) ור"ש' (נה"ל) בהדיא. ואפשר דטעות סופר הוא בשו"ע י"י, ואם כן בלועות שלנו כמנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן, אפילו בנחיקים אסור להכניסן, עיין מה שכחתי סוף סימן זה:

ח שלא יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכחתי סוף ספיק א': ב צריך טורח וכו'. לרין עיון, דאפילו הנקב רחב אסור במקום שרגילין לקשור דחיישין שמה יקשור, ובמקום שהנקב צר אפילו במקום שאין רגילין לקשור אסור, דלרין טורח, וכן הוא במסופות (נה"ל) ור"ש' (נה"ל) בהדיא. ואפשר דטעות סופר הוא בשו"ע י"י, ואם כן בלועות שלנו כמנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן, אפילו בנחיקים אסור להכניסן, עיין מה שכחתי סוף סימן זה:

ערך דחם למהריק"ש

סוף ספיק ב (מותר להחזיר וכו'). יש מלכין שיהיה הנקב רחב שיוכל להכניסם בלא טורח, וראוי לחוש לדבריהם:

באר היטב

(ד) נשכח. אבל כמנעל חדש אסור ליתן בלועות בשבת, דמחקן מנה, והוא הדין במכרבל או במכנסים. אבל אכנט שרי להכניס במכנסים, דלא מנכיל ליה הכס ועשו להכניס ולהוליך חזיר, לא הוי מתקן מנה, כ"י סוף סימן זה, ע"ש. וכמעט הר"ם (ס"ק ו) ואם כן אסור להכניס משיחה לשם, דמנכיל ליה הכס. וט"ו סוף סימן זה (ס"ק ח) כתב, לפי הנראה אפילו דעמו לנכיל שם אין אסור, כיון כמעט הר"ם (ס"ק ג) לא ידעתי פירושו, ע"ש: (ו) יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכחתי סוף ספיק א', [מ"א ס"ק ח: (ז) טורח. ה"ט] (ס"ק ו) ומ"א (ס"ק ט) כתבו דטעות סופר הוא בהג"ה זו, ע"ש. וכמעט הר"ם ואם כן בלועות שלנו כמנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן, אפילו בעמיקין אסור להכניסן, עיין מה שכחתי סוף סימן זה:

(ד) נשכח. אבל כמנעל חדש אסור ליתן בלועות בשבת, דמחקן מנה, והוא הדין במכרבל או במכנסים. אבל אכנט שרי להכניס במכנסים, דלא מנכיל ליה הכס ועשו להכניס ולהוליך חזיר, לא הוי מתקן מנה, כ"י סוף סימן זה, ע"ש. וכמעט הר"ם (ס"ק ו) ואם כן אסור להכניס משיחה לשם, דמנכיל ליה הכס. וט"ו סוף סימן זה (ס"ק ח) כתב, לפי הנראה אפילו דעמו לנכיל שם אין אסור, כיון כמעט הר"ם (ס"ק ג) לא ידעתי פירושו, ע"ש: (ו) יקשור. פירוש, שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמע, דהוי קשר של קיימא, כמו שכחתי סוף ספיק א', [מ"א ס"ק ח: (ז) טורח. ה"ט] (ס"ק ו) ומ"א (ס"ק ט) כתבו דטעות סופר הוא בהג"ה זו, ע"ש. וכמעט הר"ם ואם כן בלועות שלנו כמנעלים ומכנסים דרגילין לקשור בראשן, אפילו בעמיקין אסור להכניסן, עיין מה שכחתי סוף סימן זה:

שערי תשובה (ג) ויש אומרים ריש ליוהר כו'. וכתב בכרי יוסף (נאות א) בגלילוחינו פשט המנהג לקשור שני קשרים בתגורתו אשר כמתניו, שאינו של קיימא והוא של הדיוט, ולית דחש לה אלא מיעוטא דמיעוטא דבטילו במיעוטיהו, ע"ש:

שיו (ג) ויש אומרים ריש ליוהר כו'. וכתב בכרי יוסף (נאות א) בגלילוחינו פשט המנהג לקשור שני קשרים בתגורתו אשר כמתניו, שאינו של קיימא והוא של הדיוט, ולית דחש לה אלא מיעוטא דמיעוטא דבטילו במיעוטיהו, ע"ש:

ביאור הגר"א

ספיק ט', ע"ש: [יח] והא דביעין. כמו בשתי תפירות שם [ע"ה ב: (יט) וספיק ב] נשכח כו'. חוספתא (שבת) פרק (י"ב) [יג] (י"ח) (הלכה יח), ועיין באר הגולה (נאות ז), וכן הוא בגמרא שליו ריש פרק ד' (שם מה, א) רב חסדא שרא לאהרורי אודרא כו', ועיין חוספות שם בדיה הא בחדתי, וכן כתב

[יח] והא דביעין. כמו בשתי תפירות שם [ע"ה ב: (יט) וספיק ב] נשכח כו'. חוספתא (שבת) פרק (י"ב) [יג] (י"ח) (הלכה יח), ועיין באר הגולה (נאות ז), וכן הוא בגמרא שליו ריש פרק ד' (שם מה, א) רב חסדא שרא לאהרורי אודרא כו', ועיין חוספות שם בדיה הא בחדתי, וכן כתב

[יח] והא דביעין. כמו בשתי תפירות שם [ע"ה ב: (יט) וספיק ב] נשכח כו'. חוספתא (שבת) פרק (י"ב) [יג] (י"ח) (הלכה יח), ועיין באר הגולה (נאות ז), וכן הוא בגמרא שליו ריש פרק ד' (שם מה, א) רב חסדא שרא לאהרורי אודרא כו', ועיין חוספות שם בדיה הא בחדתי, וכן כתב

[יח] והא דביעין. כמו בשתי תפירות שם [ע"ה ב: (יט) וספיק ב] נשכח כו'. חוספתא (שבת) פרק (י"ב) [יג] (י"ח) (הלכה יח), ועיין באר הגולה (נאות ז), וכן הוא בגמרא שליו ריש פרק ד' (שם מה, א) רב חסדא שרא לאהרורי אודרא כו', ועיין חוספות שם בדיה הא בחדתי, וכן כתב

מחזור דריש צ"א

(ל) יש לעיין, נר שבת שהניחה למעלה חכ' אם יאל, וג"ל ללא יאל, דאלת"כ משכחת לה להדליק בפסולי שמנים, לחטלה מעשרה קומות, דליכא חששא דטוב, להנח בש"ס (שבת קמט, א) דפ"ל כן, וע"כ דה"ל בללו הכי פסול. לפי רצ"ח ס"ה, דין אם בירך בורא מאורי האש על נר שלא שבת סמלית עבירה או של עכו"ם.

(רא) עיין דברי תחומות פ' חלו דברים ס"י ב' אות י', ועיין ט"ז ס"י רנ"ז סק"ד יב קושייתו דקא' רק אכשמים פ"ג, ולי נראה אפי' בנר, כיון שאין שם מלוא רק הברכה, ואילו נראה נר ולא בירך, כלום נפטר מלכרך כשרואה נר, וברכה שניכר שלא נדון חכמים ללא כלום היא.

ועיין גמרא שם (נג, א) מלאכה עבירה, חף דעכו"ם חומר לחלל שבת, ל"ל כיון שח"מ אלו לזיוה ישראל היה אסור, ולפי' למ"ד הכערה ללא יתנה ולנפיק דפ' הפוטלים דבאיסור לאו לא שייך שבות, ח"כ הו' שרי לברך על נר של עכו"ם—וכו' י"ל הגירסא לעיל (נג, ב) גם בנר, משום מסיבה עכו"ם דלא חילוקין, ע"י פוסקים, ולהב"ל א"ש, דנפ"מ לך מ"ד ולכך נר בעינא, דוק, כי הכי דלא חפשוט בעיין, דהא משנתנו סתמא היא, אך אי נימא דהעיקר חלל שבות, חיישי' אף גורו משום עכו"ם ראשון ועמוד ראשון, הא מבריל אחר כין השמשות ושבות מותר בהש"מ, ח"כ איכא חמירי חספסחא דהיתירא, [פי' ס"י רנ"ג ס"ג, אבל ככה"ל ודאי אינו יכול כלל לברך על האור, אם לא בעשית, וג"ל דלא תקיט או אור, שאין מחזירין עליה, ואין שייך אזיזתו לאורו].—וא"כ י"ל להביא ראיה מכלא' להנמיא ס"י שח"כ דכ"ה ש"ס דאפוקי יומא חמירי פ"י לשם ספיקא.

(ב) עיין שם (ברכות נג, א), מה טעם קאמר, ועיין ט"ז ס"י רנ"ח סק"ה בברוכה הנפ"מ לנר מהך טעמא—[והולך הש"ס לפרש גם אחר, דבכשמים פשיטא [פי' העינים] דאסור, רק בנר חף שח"מ נכנס קמ"ל דלא מברך, ואב"ד קמ"ל בכשמים] וע"י מ"א, ולי נראה דא"כ אין שם רק של שבות לחוד אין מברך, דאין עשי להאיר, והא באמת הע"י ענ"י.

לפי רצ"ם סעי' ו' בהגה, דין הברכה בשבת בעיין.

(ג) בס"י חקנ"ז משמע דאם אחד מבריל כמבוד יום אינו יכול ליתן לשמות לני שח"מ רואה להבדיל עדיין, דאליכ' חיקה, יבדיל בעו"י ויתן לחיטוק, ואיכו באמת יבדיל למחר, רש' לדחות.

(ד) במ"ש הפוסקים ברא"ח (סוף ס"י ש"ן, אי מחללין שבת בשביל במו שרונים לאנסה.—לענ"ד בלא"ה הלא י"ל לו לחוש, שחשש דין וחמור נפשה על קידוש השם, ח"כ הו' פיקוח נפש חמם, ואפי' כשרונין לאנסה, הא י"ל לחוש לנטעם וצורכא נפשה, כמבואר ריש כחובות, ואפי' בפנייה י"ל לחוש לנטעם, דאכתי לא דרשט לבס דקרקע עולם היא, או דלאו עריות חשיבא.—ופרש' להפסיק דאפי' במקום שא"ל למסור נפש, מ"מ שרי להחמיר, ח"כ י"ל לחוש גם בכל העבירות לזה.—ואין או טענה לומר, למה נחלל אנחנו עלי' את השבת, הרי כידו להליל את עצמו, שלא למסור עצמו על קידוש השם, ולענ"ד אפי' מ' שרונה לאבד עצמו, מלואו חט להלילו, אפי' בשבת.—ואין סתירה ממה שכתב רש"י (סנהדרין עב, ב), דבאם בא בחמור על עסקי נפשות ונפל הנל עליה, דאין תפקידו בשבת, חף והשחא בכר אינו רודף, והחם שאין, דמשיקרא בשבת הנפילה עליה, הייט מלואו או עליו להרצו, וכברנו דמי, אבל לא משום פשיטתא דאפקר נפשיה לקטלא אין מוקדו לו.—ובפ"ג, דכלא הא בדרשות החורה קא משר נפשיה לקטלא.—ולשלא שיה"מ לא הביא רק דינא כלל, דבבא על עסקי נפשות אין תפקידו.— ואין לשפקק על עיקר העשם לפי שהוא חשש רחוק, וא' ולמד ממה שהחירו לזרוע בשביעיה, לחד טעמא, מפני

ארטונא, מפני שמחין בנפישא, וע"י חוס' פרק זה בורר, והחירו ג"כ לעשירים ובייט משום כיסופא דעניים, והאחר כל הכ"ל אפי' למ"ד שביעיה בומה"ז מה"ס.

(לה) במג"א סו"ס ט"ז (דן קשר שפועים בסוף ובפסול) ומ"מ מספקא לי אם כשנמלך ה' לפי שא"ל להחבל, לכן מניחו שם קשור, אי איכא איסורא, דנימא דקשירה זו היא מלאכה שא"ל לנופך, דהייט שמחלל להחיר אבל אינו רואה בקשירתו, ויחכן דהו' חילוק דכונס ואומן (שם סעי' ג), והטובים בטעם הכניסה לדין לקשור, אבל אח"כ אין לזכר בו, משא"כ האומן שקושר וזו המנופלים. ובעיקר הא דקשר כונס, י"ל דאין אדם קושר לקיימא דבר שאיט' שלו, עיין לעיל סו"ס ט"ז ש"ס, אך למש"כ דלדבר זה לכביסות, ב"כ אדעתא דהכי נמן לו.

וקצת י"ל להביא ראיה למ"ס לעיל, מהא דיומא (סו, א) דחיקטו חו"ל שיקשר גם בין קרניו (וע"י חוס' ישינס שם) והלא קשר זה אינו עשוי להחירו לעולם, שהרי כשחמור איברים אינו יורד אחריו, וא"כ להרמז"ס עובר בקושר ביי"מ מחם, אלא ע"כ כנ"ל, דכיון שאינו לדין לו לקשר אח"כ, לא חשיב קשר של קיימא.—אך י"ל דאולי ע"י הדחיפה ראוי שינתק.

(לו) עיין בבבא שור, האריך לאסור לחלוט פרי בשנינו בשבת.—ובדל"ז דמרש"י דסוכה שהביא ראיה, ליכא לאסותי חייב סקילה, כי"א דאיסורא איכא, אבל שפיר נימא דחשיב כלאחר יד, ודמי ליוזק מבהמה ביו"ט, (והכ"ל י"ל דמרש"י רש"י דבכל השנה בשבת מיירי, דלאכא שאלו סוף פרק חרש שם, שרי משום לער רעבון, ולא הו' גורדין כ"כ משום איסור דפירות בטשרין לחוד).—אך מה שנרחק בפירוש ש"ס דמנחות (פ, א) דנבנחין ואכיל תרומה ליכא מימא וחומש, לענ"ד שם מיירי כשכופל בעשיו מחובר, ובשבת לביה הכליעס נחלש, וכל כה"ל לא חשיב דרך חכילה, אבל בקולן בשנינו, ודאי דחייב על בליעתו לבשר כבי מימא וחומש, דאכילה חסוכה ודאי הויה אח"כ, וכדי אחריון בכסותו נבי אוכל חלבו, דרנכיה פטורו מתשלומין משום קס ליה בדרבנא מיניה דכחה דחלבו.

ובדברינו, אחי שפיר מה שהקשו החוס' ארש"י, דלא מסתבר לחלק בין כננים פיו למעי העוף ואכל הכילים, ולחש"כ ס"ל לרש"י, דרק בשניתקו כננים כשכחו לביה הכליעס, אז הויה דחשיבי כעוף למחלו, וספיר הוכיחו הש"ס דחשיבי ככ"ז אכילה, דהא כחן גרע טובא, דאילו ניתקו כננים חללה בפ"ז לא היה נעמא, ורק כשניתקו בכליעוס חשיבא אכילה נכלת שוף טבור ומסמאין אומן.—וסתיון בחוס' הא' י"ל לענ"ד, דמה בכך שאם היה חלוט ראוי לגזר גם על מה שבתו, ואכתי כשאומן מקלח שפנים גשאר מחובר, ודאי דאורו שבתון כשטשט ואוכלו איט' משמא, דהא ליכא חשש טעום, ולהיפוך כשנישך מה שפנים נעמא, ח"כ שפיר קאמר חילפא.

ורע, דמפ"ח דנמי, י"ל להביא ראיה למ"ס האחרונים ביו"ד ס"י מ"ו, דבילאו חטיו דרך ביה הר"י ח"י לחזור כהונן ועריפה, דאליכ' למח שבתון איט' משמא, הא לא שייך כזה מימא עושה נישול, כיון שיכול להסלות ארובה, ואינו אבר חס"ח כלל ודוחק לומר דהטעם דאוחן שבתון מלואין יזכר.

(רו) בה"א דסו"ס ט"ז (מק"ל י"ד בן עננים שבת קשר בשביל ישראל בשבת) קשיא לימהו אם אין קבר אחר לפניו, אם העמידו חכמים ובריהם עד דלא הליו.—ופרסמ"א, משמע ודאי דהעמידו, דהא אסרו שולחיה, משמע ע"כ שלא ה' לו בליה קבר אחר לקבור בו, דאליכ' חף עבר בכל חלין (ומ"מ י"ל כשכלית לכבודו), אך שם אחי שפיר, כיון שכח הטעם דנגא' הוא למח שיקבר כזה, ח"כ הו' כמו לכבודו, אך בחקוס דמלרין כדי שיעשה, וישתבה ע"כ עד למחר, קשיא לי.—אך אי נימא דמה בליה לא שייך בו כל חלין, אחי שפיר, דמחמת חוס' שבת נאסר לקברו תחלת הלילה, ח"כ חשיב כחם באתלע הלילה.

ודע

16

ודע
ס
ב"ב
א
דממ,
ו
ליהטו

ודע,
ד
מח"ד
ח"כ
ה
בהאכא,
אך
לפס
שאל
מו
שיעשה,
במשכס,
דמס
לו
כשוד
ב
(דח)

שבות
ל
דח
למשרי'

לח
לפ

וכמו
ב
נקח
אלל
נ
עי

יונתן
כו
לעבר
דאל"כ
לעבר
ז
דק.
ולא
עיר
ומאי
דכ

ורע,
ז
כה"כ
ביממא
כלא
פי
אף
ביו
כיו
הוא
כו

מא

לכאורה
בלילה
לכדוק

ועיין

שרי
שנ

מב

ספר שו"ת מהר"ל דיסקין

האמן יחי' משה יהושע יהודה דיסקין

ה' לא. עיין מ"ה. עיין [אשל אברהם] אות ג' [אות] וי"ו גדולות מקטנות
היינו בעמוד שמיים נאמנע בעודה רוצה לנרוד גדולות להיטע לעמודה
שלישים ולאכול עמה הקטנים, שכבר קודם, ופסולת מאלו חסור כהאי
גוונא, כמין אחד שרי. והוא הדין לנרוד לאחר זמן כליל שנת על בעודה
מחר שרי, דבמין אחד לא שייך כרייה כלל, ואף שאין רוצה לאכול עמה לא
מקטנות ולא מגדולים. ואריך עיון בנפשה ובכחה אם מותר או פטור או
חייב, על דרך משל לחים יש במינים גדולים וקטנים, ר"ל בהאיל"ל ט"ס
גופא או טופלש"י ט"ס יש גדולים וקטנים, דאפשר דרך נרוד בנפשה גורם
החיוב, שרי אכול מפסולת לאכול לאחר שרי [וגופה] [ונפשה] חייב, הוא
הדין, או לא דלמא במין אחד לא שייך כרייה כלל, ומהו שני מינים, אפשר
ווינקש"ל שמורות ולכנות וכדומה מקרי שני מינים, עיין סימן רכ"ה אות
י"ד כמ"ל אם חלוקין בטעמן או בשמן לענין שהחייב, הוא הדין כן,
ול"ע. גם אם שני מחיקה, שמאל"ן קיכליך עם האנין קיכליך, יש לומר
דשני מינים הוה כל שחלוקין בטעמן, ובפרט נרוד דיש בו לחם דין מורה
שני מינים דיש חיוב טעמא מן הכורה. ועיין מה שאכתוב א"ה בצי"ו
כי הכי נעמד מא ד"ה והמדרש הקשה על הר"מ ו"ל דבר בקורה כדרכו הטוב,
הלכה י"ב ו"ג, והס' שייכים לרדיה גופא הואיל והעמיקן בעסיף ב'
וקסיף ג', ובקסיף ג' "הריש"ל מיותר, דמבואר בעסיף א', וכל שכן הוא.
ולאחר זמן, היה לכולו בעסיף ב'. על כן אמר דלמא זמן יש הפרש, בשני
מינים אין חייב אלא מקטנה לעמודה, וה' שכתב [ש"ע] שפיר, בעמודה
שמיים נרוד לאכול בין הערכים בעודה שלישים או חייב, הא' אחר קטנה
שפיר נרוד לאכול בעמודה שלישים שרי. ואכול מפסולת אין מותר כי אם
בעמודה שמיים נרוד עמה, אף על פי שאין אכול כי אם אחר שעה
מהכרייה שרי, כמנדר משנה נשם הלכה י"ג ורבינו ענינאל [שנה] מה, בן הוכח
כהאי גוונא, א' הא קודם שמיים בעמודה זמן מה אחר באכול מפסולת
"מיד", אף שברכתי ענינאל ומנדר משנה שמיים נרוד, כל "מיד"
שדעמו להיטע כמנדר לה אפשר שפיר דמי. ומה שכתב המרדכי [נתיב]
למ"ה אות א' המנדר ורבינו ירושם ב', אף שה"י [נעמד] פ"ד ד"ה ושיעור
קוצר דמחלוקין הם [המעין] ב"י שם יראה ג' חלוקות, המרדכי שנה רמ
מפ' [האשון] מ, ד פק כל גדול קוצר מיד ממש, ולהמנדר כל שמיים נרוד,
ולרבינו ירושם לומר לאחר קטנה שמיים זמן ארוך קודם קטנה שלישים כל
שאין מפסיק קטנה שרי, הרי"ב לא יפרש כן, ועיין דרישה נאום א' ד"ה
ופס'. ומה שכתב [המ"ה] גבי דגים, כניסין [כ"ג] [זמן] מחרומה הדשן
גדול אחד מחר בעמודה שפיר נרוד מה שרוצה לאכול עמה, לא מה
שרוצה להיטע, ולדין שני מיני דגים כהאי גוונא חסור, הא לאחר קטנה
שמיים כהאי גוונא י"ו, ובאכול מפסולת חסור כהאי גוונא. ובצי"ו [נעמד]
מא שם הקשה שאינו יודע מניין להר"מ חילוק זה, ואף על פי כן כתבו
כש"ע, וא"ה בצי"ו [אות] ב' יבואר עוד:

(ב) גדולות. עיין ט"ו. דעתו לאסור כמין אחד גדולות מקטנות,
וכל שכן שורין ומהם מפולאים וכדומה. ועיין לקמן בס"ו אות י"ב
חלמן וחלכין, ובמ"א אות ט"ו, וא"ה שם [משבצות זהב] אות י"ב
יבואר. ועיין סימן תק"ד מ"א [ס"ק] ט' פירור מצה מקמה הנסח
היה כשני מינים, ואפשר דשם אי אפשר לעשות עיגולים כשיש
חתיכות גסות. והנה מה שכתב הט"ז דרבותא נקיט, יש לומר
גדולות וקטנות גם כן ניכרים הרבה, ומיהו בשרין כר', וגם דהיה לו
לומר רבותא כח דהיתרא דלאחר אף במין אחד מותר. ומה שכתב
בפסולת מאוכל כמין אחד, קשה קצת, דוודאי הפסולת אין ראוי
כלל, ומה שייך מין אחד בזה, עיין מ"א אות ג'. ומה שכתב שכן
משמע מפירוש רבינו ענינאל שבת ע"ד א' [בהטפות] ד"ה היו כר',
ועיין תרומת הדשן [סימן] נ"ז משמע ממלת "אותו" קאי אמין לא
במין אחד, י"ע"ש. ואפשר סמך אמה שכתבו התוספות [שם] וכן
משמע בירושלמי [שם] פ"ו הלכה ב', ושם נאמר על דעתיה רחוקיה
רמזים מן רמזים חייב, עיין אליה רבה [ס"ק] ז', רצ"ע. ומדברי
התוספות [שם] שכתבו דבורי אותו שאין חפץ עתה, משמע אף
כהאי גוונא לאחר מותר, ועיין מ"א [ס"ק] ד', מדלא כתב
[התוספות] שכורר אותו שרוצה לאכול עתה ומניה "השני", כמו
שכתב רמ"א. ומה שכתב דאפילו שורין מחיר התרומת הדשן
ברוצה לברור אחד מאחד, היינו שרוצה לברור היפס יתור. ומכל
מקום הר"ב השמיננו גדולות מקטנות, ודרך להניח הגדולות על
סעודה שלישית, וקטנים בסעודה שחית שאכל וסעד שרא
מאכלים, בורר הגדולים, ולא חימא זה חסור [שמה] יאמרן פסולת
מאוכל נמי שרי אפילו מסעודה לסעודה, וכהאי גוונא בשני מיני
דגים מסעודה לסעודה אסור, לא בענין אחר, עיין מ"א אות ר',
י"ע"ש. ומפני שיש בכאן עיון עמוק בסוגיא דשבת ויש לי להרהר
דברים, אמרתי לפרטם פה. דע, דרש"י [שבת ע"ד] א ד"ה ה"ל לא גרס
"שני" מתי בברייתא, ובמחלוקת רב ירמיה ורב אשי [שבת שם]
משמע גרס, וצריך טעם. ולכאורה שני מיני אוכלין אחד לאחר
ואחד לאחר זמן אסור לברור מה שלאחר זמן, הא שניהם לאחר
זמן שרי, דהי אוכל והי פסולת. ומה שכתב המחבר בעסיף ג' והוא
לשון הר"מ ו"ל [שבת ט'] י"ג בירר להניח לאחר זמן חייב, יש לומר
הכי פירשו, אם בירר והניח אותו שאין חפץ לאכול עתה חייב.
ואם שאין הלשון משמע כן, יש לומר שמניח לאחר זמן והשני אין
רוצה לאכול היום כי אם למחר, או כלל לא, ודאי כפסולת יחשב.
זהו שכתבו התוספות שם ד"ה היו, דאותו שאין רוצה לאכול,
הושמיטו תיבת "עתה", וברא"ש [שם] פ"ו סימן ד' יש, אלא לפרש
ביאור הכרייתא היטב ולבו ביום לא יברור, והשני אין רוצה בו
כלל. או דאי גרס שני מיני אוכלין יש לפרש ברייתא בפשיטות
בורר ואוכל בורר ומניה כהדרי, ר"ל בורר מין אחד לעצמו ומין
השני לאורחים, וליכא כאן כרייה כלל, דהי אוכל והי פסולת,
ואפשר בכהאי גוונא אף ששונא מין השני כיון דמסובין אחרים כוליה אוכלא הוה, ולא יכרור מין אחד [הניח] [ומניח] השני, ואם בירר
כר', לכן לא גרס רש"י כן. רצ"ע לדינא. גם שני מיני אוכלין ורוצה לאכול שתייה באותה סעודה בנפשה מהו, דאפשר אוכל מפסולת בנפשה
חייב לאחר, לא שני מיני אוכלין. ואם תמצו לומר חייב, מין אחד יש בו גדולים וקטנים בכמותן, בנפשה מהו. והנה תפוחים מתוקים
וחמוצים אם תמצו לומר מין אחד ממש הוה אפילו הכי כל ששונא חמוצים פסולת מקרי לגבי דידה, ואסור באופנים המוכרים, אבל
אם אחרים מסובים והם אוהבים חמוצים יש לומר דשור לברור חמוצים ממתוקים ואם בירר לאחר ואחר כך נמלך "והשהה" לסעודה
בין ערבים, לא אריך למיעבר הכין, הא חיוב טעמא למפרע יראה לא, רמלאכת מחשבת אסרה תורה [כיצה יג, ב], ועיין ב"י [נעמד] חכא דבור
ראשון ולבוש [נתיב] ב', המהבחר בעסיף א' ואם בירר והניח לאכול לאחר מותר, ובקסיף ג' בורר, לכתחלה. אפשר לחלק בין לאלתר
באותה סעודה שמיים נרוד, ובין מיד ממש, והנך רואה שאין כן, שהרי הרי"ב אין אומר כן בעסיף א' ולכן מותר הדיק לאותה סעודה, ואף
לכתחלה, ולא גורזין מפני מראית עין אסור לברור לסעודה שאחריה. קשיא לי כמה שכתב המנדר משנה פרק א' משכיתא עשור, הביאו
המ"א אות (ד') ה' דפסולת הנאכל על ידי הרחק בשבת שבות, אף על גב שני מינים הוה בורר, מין אחד לא, אם כן מבואר כהר"ב בהגה
וכתרומת הדשן [סימן ט'] דמין אחד לא הוה בורר אף שאין נאכל כי אם על ידי הרחק, כל שכן מה שרוצה לאכול אחר כך. והתרומה
הדשן-למה לא הביא-הנהגה-ממה שכתב המנדר-משנה-וכי-חימא-התם-לא-לאלתר-כי-אם-למחצאי-יום-הכיפורים-ומשום-הכי-בשבת-שבות
דהי מנייה אוכל, דאם כן שני מינים נמי, י"ע"ש. ומדברי המנדר משנה למדתי, תפוחים חמוצים ומתוקים אם הם מין אחד, עיין סימן
רכ"ה [מ"א ס"ק ד], אם כן דאי אף ששונא חמוצים מכל מקום נאכלים על ידי הרחק מקרי, ולית חיוב טעמא. ולענין שבות תלוי במחלוקת
המ"א [ס"ק ג'] ואליה רבה [ס"ק ה], עיין מ"א [אשל אברהם] אות ג'. והוי יודע רשני מיני דגים דאסור לא ודאי, אלא מספק, שכן כתב
כתרומת הדשן [שם] שהוא מאור נגד סברת הלב שני מינים נפרדים ניכרים שיהא שייך כרייה, דלשון המרדכי [שבת רמז שטא] שני מינים
מעורבים (ואינו יודע, גם לשון הר"מ ז"ל שם כן, העתיק המחבר בעסיף ג' מעורבים), אלא דאי אפשר להקל בלי ראייה, [ע"כ], הרי מדי
ספיקא לא נפקא, נפקא מינה דאין פסול לעדות מן התורה כהאי גוונא, דספק הוא, ולא מקרי רשע כיון דלית ביה מיתה בירי אדם כר',
ואפשר מפסל מספק על כל פנים, רצ"ע. ולענין אם בירר שני מיני דגים ניכרים צ"ע, ויש לומר דמותר דיעבד, דספק דרבנן לקולא, עיין
סימן שי"ח סעיף א', והיינו מזיד, לא שוגג, י"ע"ש *:

אוצר מפרשים

ב [מבא ס"ק ה] שמהבחר ומשפיר, [מחק הר"י], וצ"ל ומשפיר: [התם סופר]

מכרור פרי מגדים

סימן בו

הגירסה ה' כח. ולרץ לומר דלא חשיב ראוי לבילה רק אם קודם שהכשרט בלא בילה ה' ראוי לבילה. אבל זה כל כמה שלא הוכשר האות בלא גרירה לא הוה ראוי להיות מוקף גויל על ידי גרירה דכיון שלא הוכשר כיו הגרירה חק טובות ודוק:

ו) **ורפז** יש לומר כיון דמטה נמי בכלים אף דיעבד איש כשר בלא כלים אלא אם כן ראוי בכלים. דזה טעם דנתיק ראוי לבילה משום דמטה לנחילה בבילה ממש כמ"ס החומ' בנדה (דף ס"ו):

ז) **והנה** הא דכשר בעבדים אף דאיכא מזה כללים כיון דאיש לעבד לא חשיב עבודה. אבל אם ה' פסול השיר בלא כלים ודאי ה' חשיב עבודה [בזה דיומא] (דף ל"ב): יכול לא מירק ה' פסול אם כן הוה עבודה באחר אלא מזה למרק יע"ש ועל כן כיון שלא מלא לים רק קטני בהונות חשיב איש ראוי לשיר בכלים. דאף דאשכח בישראלים ובעבדים. הא כל זמן שלא הוכשרט השיר בלא כלים השיר בכלים עבודה ולרץ לים ולים ליכא ואיש ראוי לשיר. ודומה למש' רשב"א הג"ל דמשום דכל זמן שלא הוכשר האות בלא גרירה איש ראוי להכשר דאפילו יגרור לא יועיל כיון דלא הוה אות בלא גרירה הוה חק טובות. אף שאם נאמר דהוה אות בלא גרירה על ידי שראוי להיות מוקף גויל אין הגרירה חק טובות והוה ראוי לגרירה. מכל מקום דכל זמן דלא הוכשר על ידי ראוי להיות מוקף גויל. לא חשיב ראוי. הכא נמי אף שאם יוכשר השיר בפה על ידי שראוי בכלים. יהי ראוי בכלים על ידי עבדים. מכל מקום כיון דכל זמן שלא הוכשר בפה בלא כלים איש ראוי לכלים. דכיון שאיש כשר בלא כלים עבודה היא ולרץ לים דוקא ולים ליכא. שוב לא חשיב ראוי:

ח) **ובמיש** דלא הוכשר בפה אלא אם כן ראוי גם בכלים יחא הא דעירובין (דף ק"ב): קושרין יחא במקדש. אף למאי דקיימא לן עיקר שירה בפה. כיון דשבת הוא ואין כתר אחרת וולגה ואם מאסור לתקנה לא יהי ראוי לכלים ויעכב השיר דכפה על כן דומה שבת:

ט) **אך** לפי זה יקשה הא דרב יוסף פרק החליל דפליגי בעיקר שירה אם בפה או בכלי. דלמאן דאמר עיקר שירה בפה אסור בכלי בשבת. ואם כן שוב איש ראוי לכלי ויעכב. ואף דאסור שיר בשבת מדרבנן. ומן התורה ראוי לשיר. מכל מקום כיון דמדרבנן אסור ואיש ראוי יפסול על כל פנים מדרבנן. וראי' מהא דב"ב (דף פ"א): בקונה שני חילנות דספק אם קנה קרקע ומביא וקורא או לא קונה ואיש מביא איש מביא מספק. כיון דאיש ראוי לקריאה דילמא אחי לאפקועי מתרומה ומעשר. קריאה מעכב. ואף דהאי חששא דרבנן הוא חשיב איש ראוי. ואף דכפסחים (דף פ"ח): גדי נעמא ליצור בין שחיתס לזריקה יורק הדם ואל יאכל הבשר בטומאה משום גזירה שמה יעמא לשנה בבאה לאחר הזריקה ויאכלו. כרי דאף דמדרבנן אינו ראוי לאכול. הפסח כשר. לרץ לומר דרק מדאורייתא כשר ויזרוק הדם שלא יד חובת פסח מדאורייתא. והתם פסולים הבכורים מדרבנן ויהי אסורים באכילה וירקבו ולמה יביא. ואם כן הכא נמי יפסול מדרבנן אם יאסור לשיר בכלים. ואם כן שוב ידחה העבודה דרבנן אסור שיר דרבנן. כשם שעבודה דאורייתא דומה מלאכה דאורייתא כהא דעירובין (דף ק"ב): הג"ל. כמו כן ידחה עבודה

74 א) **פרגתא** דחנא ריש פרק החליל אם עיקר שירה בפה או עיקר שירה בכלי. והרמב"ם פסק עיקר שירה בפה. ובהלכות שבת פסק קושרין יחא במקדש. ודומה דכיון דעיקר שירה בפה ממילא בכלי לא עבודה היא ולרץ ידחה שבת. ולכאורה יש ל"ש שפ"י הסיניא דסוף עירובין דאמר ר' שמעון שונבה אבל לא קושרה דאמי לר"י חובת חטאת. ופרש"י במדינה אם יעבה קשר של קיימא. וכיון דחשיב קשר שאינו של קיימא. שוב אין שבת במקדש. אך אין גראה לי סירוק זה. דלכאורה חשיב של קיימא מחמת שאין דפשו להחירו שולמית. שלחמא יזרוק הכימא ויעמיד אחרת במקדש. ועל הקשר איש חושש להחירו. אך הואיל ואין לרץ הקשר רק ליומו. ואין לרץ שיהי של קיימא הוה מלאכה שאינה גריבה לגופה דפסד ר"ש. והוה רק שבת. על כן לרץ ר"ש לפרש הטעם משום דאמי לר"י חובת חטאת. אך הרמב"ם דפסק מלאכה שאינה גריבה לגופה חייב הוה מלאכה דאורייתא לר"י. וקב"ה:

ב) **עוד** קשה לי ריש פרק החליל בפלגתא דרבנן ור' יוס' בר' יהודה אם החליל דומה שבת. וקאמר רב יוסף מחלוקה בשיר של קרבן דמר סבר עיקר שירה בכלי ועבודה היא ודומה את השבת ומר סבר עיקר שירה בפה ולאו עבודה היא ואינה דומה את השבת. כחנא עבדי כהנים ה' [אוחזי כלי שיר בשעת הקרבן] דברי ר"מ. ר"מ כן אנוניגטם אומר לים היו. מאן דאמר עבדים היו סבר עיקר שירה בפה [ועל כן אוחזי כלי שיר עבדים היו]. ומאן דאמר לים היו סבר עיקר שירה בכלי. ומסקנא דטלי עלמא דעיקר י"ד בפה. מר סבר הכי הוה מעשה כו' נפקא מינה למעלין מדוקן לזוחסין ולמעשר. ור' ירמי' בר אבא אמר מחלוקה בשיר של שואבה. אבל שיר של קרבן דברי הכל עבודה היא. ומסקנא כד' ירמי' בר אבא ודר' יוסף אביס בתיוונחא. ותמורה דסוגיא סותרת מימי' וכו'. דאביס דכולי עלמא עיקר שירה בפה. ואביס דכולי עלמא עבודה היא:

ג) **ובתום** הקשו כיון דמחיתין דערבין דעבדי כהנים כיו סוגרת עיקר שירה בפה. ושם חזי החליל מכה בשמונת ימי התג. ואף אפשר לשמונת ימי התג בלא שבת:

ד) **עוד** קשה דברי החומ' יבמות (דף פ"ו). בזה דקנים עורא לים שלא עלו כדכתיב ואבינה בעם ובהננים ומכני לוי לא מלאמי שם. ובחומ' והא דחנן בקידושין משרה יוחסין עלו וקחשיב לים ופרש"י דאוחז לים ה' קטני בהונות כו'. ולפי שלא מלא שם ראויים לשיר קנסס. ואפילו למאן דאמר עיקר שירה בפה. מכל מקום הקפיד משום דאיכא נמי מזה בכלים. ותמורה בספר גבורה ארי וחקרי לב. דלמאן דאמר עיקר שירה בפה. שיר בכלים אשכח בישראלים ואפילו בעבדים ולמה הקפיד:

ה) **ורישב** כל זה גראה על פי מה שלמדתי מחשו' הרשב"א הובא בב"י אורח חיים (סימן ל"ב) געיה בן אות לאות איש פוסל אלא בשעת כתיבה. אבל לאחר כתיבה כיון דאשכח בגרירה ויהי מוקף גויל. אין גרירה מעכבת כו'. אבל דיטק בשעת כתיבה אפי' יגרור לא יועיל דהוה חק טובות. ואיש מוכן דאפי' דיטק בשעת כתיבה כיון דהוה אות על ידי שראוי לגרירה. ממילא לא יחשב הגרירה חק טובות. שמתחילה קודם

(דף ק"ג.) ומכשירין אף שאי אפשר לעשותו מאתמול והיו בעידנה ככלי. מכל מקום אינו דוחה כיון דהוא מכשירין. וכאז למאן דאמר עיקר שיר בכלי. השיר בעצמו עטרה ודוחה. אבל למאן דאמר עיקר שירה בפה. רק שחומר אף לא ידחה לא יד' ראוי בכלי ויפסול השיר בפה. על כן נמיר לו. ואף שהשיר בכלי לא יד' עטרה מכל מקום השיר בפה יד' עטרה כשרה. נמצא שנמיר השיר בכלי כדי שיכשר השיר בפה. ואם כן יד' הוא רק : מכשירין. והוא מכשירין אינו דוחה. על כן אומר השיר בכלי. ומכל מקום השיר בפה כשר מדאורייתא. [כמיש' לעיל הוא ט' משום דהוא רק מדרבנן אינו ראוי] (ואפשר סבירא ל' לר' השיר אינו מעכב אם הקרבן). והנביא סבירא ל' כמאן דאמר קושרה ומכשירין דוחה. וע"כ אפילו למאן דאמר עיקר שירה בפה מכל מקום כיון שאם לא נמיר בכלי יפסול השיר שבהם הו"ל מכשירין שדוחה. ומיושב הכל בענין :

(ג) וראיתי לרש"י ע"ז (דף מ"ז.) בדין למחלוקת וזה לשון דקיימא לן בהחליל שיר מעכב את הקרבן. ולא נמצא זה ב' החליל שידבר הנביא כלל מדיון זה. ויש לומר דקשיא ל' לרש"י כיון דקיימא לן עיקר שירה בפה והכי מ"ל למחלוקת דערכין. אם כן איך שיר בכלי דוחה שבה. ולרש"י לשיטתו ביחוד (דף ו'). אי אפשר לומר משום שאם נאסור בכלי. ולא יד' ראוי יפסול השיר בפה. שהוא כתב שם ריטום אי אפשר לדחות לא חפשה דאחות אשה משום דאפשר בחליה ואף דכל שאינה טולה ליטום אינו טולה לחליה. וההוא הקשו עליו כן. ורש"י מ"ל דסוף סוף אם נמיר ליטום יד' אפשר בחליה אי אפשר להמיר. הכא נמי אם נמיר בכלי יד' ראוי. ואף אם לא יסורר בכלי יוכשר ושוב אי אפשר להמיר השיר בכלי. ובאז דעירובין יש לומר כיון שאין הכטר מחוקק אף אם נמיר לו לתקן סוף סוף בשעת השיר בפה עדיין אינו מחוקק. והמטא הוא שיה' שניהם יחד ולא הו"ל ראוי. אבל כהא דחליל שראוי לשיר בכלי רק משום האיסור ואם נמיר יד' ראוי ואפילו לא יסורר יוכשר. ואיך נמיר :

(ד) ע"כ לרי"ד ליישב באופן אחר. והנה ראוי לבאר אם השיר מזהו בפני עצמו או הוא להכשר קרבן. ונראה דהדבר תלוי אם השיר מעכב הקרבן. וכן משמע בספרי שומע איך קרבן שלא חקשו עליו יפסול תלמוד לומר והיו לכם לזכרון. לזכרון נהנו ולא להכשר קרבן. הרי דמשום דמ"ל דאינו מעכב לא חשיב להכשר קרבן. ומדבריו משמע דאי מעכב חשיב להכשר קרבן. והנה לדברי החו"ט יבמות (דף פ"ז.) גי'ל דאפילו אי עיקר שירה בפה מזהו נמי בכלים. לרי"ד לומר דהא שייך דוחה שבת אף דמשום להחמילה דוחה שבת כמו שמכיר ר' שמעון פסחים (דף ס"ח.) מהא שמקריבין אברים ופודים בשבת ביום אף שחפשי משחחשן רק משום מצוה מזה בשעתה דוחה. אך צנחרא מנחות (דף ע"ב.) מחלק דמקום שכבר דוחה שמיטה שבת. שוב

עבודה דרבנן איסור שיר דרבנן. ואין לומר דסבירא ליה לרב יוסף כהנא דאמר כהא דעירובין שם וכפרש"י דשיר חשיב רק מכשירי עבודה ומכשירין אינם דוחין. דאם כן אפילו למאן דאמר עיקר שיר בכלי לא ידחה. ואין לדחוק דאיסור דרבנן אף מכשירין דוחין. ולשון עטרה ביה דוחה שבת לא משמע הכי כלל. דאם כן אינו דוחה שבת רק איסור דרבנן :

(ו) וריישוב זה נראה והנה לרי"ד להבין דברי רש"י עירובין (דף ק"ב.) ד"ה קרבן. דקשיא רמא כבטר במוקדש אי מכשירין משום דשיר מכשירי עטרה. ולמה לא פ"י בפשטו דשיר בעצמו דוחה כיון שעטרה היא. אך מיקון הכטר חשיב מכשירין. אך נראה דקשה ל' לרש"י מאי טעמא דהנא דמחמיתין שם דמחמיר מכשירין משום שגפסק הכטר בשבת חשיב שאי אפשר לעשותו מע"ש. מאי שנה מיטקא דאשתתף מחמיר בשבת דאשר להחם בשבת. וכן פרק קמח דיומא (דכ"א.) לא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם פריש"י שאם יאירע כי פסול אין אחר להביא תחתיו שהוא נקד' בלילה מולאי יום טוב ואין מרבין לקטור אלא כפי השיעור של עשרון מושה ב"ז בשה. וכן שתי הלחם נאשין מערב יום טוב. ואין אשימון דוחה יום טוב. ואם יפסול לא יאשו אחרים ביום טוב עד כאן לשון. הנה דאף שאירע כי פסול ביום טוב אינו דוחה. והטעם פשוט משום דלא הו"ל בעידנא. ומכשירין שלטולם מוכרח לעשות בשבת הוא מכלל המזבח דכרי חו"ט ימים כתובות ל"ה שאם לא ה"י אפשר לאכילה בלא הנדבה ה"י זה מכלל העבירה. ובכא נמי אם לא ה"י אפשר מערב שבת הו"ל מכלל המזבח שקטוע לו זמן. אבל כיון שאפשר חמיר מערב שבת אף טעמה יאירע שגפסק אינו דוחה משום דלא הו"ל בעידנא. הכא נמי אף שגפסק כרמא בשבת לא ידחה :

(ז) ע"כ לרי"ד לפרש על פי מה שכתב רש"י בע"ז (דף מ"ז.) דקיימא לן דשיר מעכב הקרבן כן משמע בעתים. ועל כן מנסבין היין מחילה ואחר כך מחקין הכטר ומשוררין. והרי על ידי מיקון הכטר הוכשר הקרבן למפרע. ובאז נוגח חשיב בעידנא ובמ"ש החו"ט פסחים (דף כ"ט.) גבי מחוסר כיפורים בערב פסח שחזי' כפרתו אחר התמיד משום דעשה דפסח דוחה עשה דהשלמה. והקשו במו"ק הא לא הו"ל בעידנא. ומירן ריב"ז ששומע הפסח. ואם יד' אסור להקריב לא לא יד' ראוי לאכילה ויפסול. ועל ידי המקריב יא' למפרע חשיב בעידנא. והכא נמי חשיב בעידנא. וע"כ אינו דוחה לאשתתף מחמיר וכן להא דעומר ושתי הלחם. ועל כן מוכרח לפרש משום דהו"ל מכשירי עטרה. דוחה עבודה את השבת. אבל אי אפשר לומר דשיר עצמו ידחה. דאם כן לא הו"ל בעידנא. ודוחה לאשתתף מחמיר ולאירע פסול בעומר ובשתי הלחם :

(ח) נשוב להא דרב יוסף שהקשיו באות פ' ונאמר דרב יוסף סובר כמאן דאמר בעירובין

(*) והנה האמנם כי החו"ט שם בפסחים כתב משום דשומעין וזרקין על מחוסר כיפורים. אפילו לא יאכל לבסוף יופטר מפסח שני אפילו לא אכל. ועל כן בשעה שעבר כבר יא' ידי חובה חשיב בעידנא. אבל בשעה שמחקן הכטר עוד לא יא' למפרע עד שיעיר באחת. יש לומר דלא חשיב בעידנא. וכן משמע מהא דכתבו ושני אפילו לא יאכל. אפילו לא אכל. משמע שאם לא ה"י יולא למפרע. אלא אם כן אכל לא ה"י חשיב בעידנא. מ"מ יש לומר דגם כהא נוגח חשיב בעידנא. כיון שאמר שיעיר יא' למפרע קודם שעבר. וכן דעת בגאון ר' משולם ז"ל בח"י ריש פרק טלב וערכה :

שהאוחיות כלפי מעלה, ועל כן אע"פ שאפשר לפתוח איזה צד שרצים, מכל מקום כיון שרגילים לפתוח הפתח שכלפי מעלה י"ל דצד זה אינו חשיב של קיימא, משא"כ בצד שכלפי מטה י"ל דאסור לפתחו, דחשיב של קיימא כיון דלא רגילין לפתחו שם.

לד' פרי מגרים סימן ש"ט
משכ"ז סק"ב כתב
גבי מלאכת בור, דאם בירר
לאלתר ואחר כך נמלך והשהה
לסעודה בין הערביים לא אריך
למיעבד הכי, הא חיוב חטאת
למפרע יראה לא, דמלאכת
מחשבת אסרה תורה, ועיין ב"י
ולבוש (דמשמע מדבריהם דחייב
חטאת למפרע), עכ"ר.

ובמ"ב שם סק"ה כתב, דאם
כוונתו כדי שישחיתו גם

אחר הסעודה חייב חטאת, אך אם

ממילא נשתתיר מברירתו עד לאחר הסעודה אין בכך כלום כיון
שכבר בירר בהיתר. ובשעה"צ שם סק"ה הביא דברי הפרי
מגרים, דאף דאין בזה חיוב חטאת דקדמה מעשה למחשבה
מכל מקום לא אריך למעבד הכי, וכתב דצריך ראייה לדבריו
עיין בסימן שט"ז סעיף ר', עכ"ר.

ועיין בהערות להגרי"נ שט"ז סעיף ר' וצ"ל בסוף ספר שמירת שבת
כהלכתה שכתב בזה"ל, לפענ"ד כותה המ"ב בהביאו
מסימן שט"ז שיש לדמות לענין דשם, כיון דחכמים התירו לו
לברור סמוך לסעודה פקע איסור בורר, ואם אח"כ מתחרט למה
לא אריך למיעבד הכי, הלא ביטל הראשון אפתח ומלאו וחייב
משום צידה והשני ישב אצלו בהיתר, אמרינן אפילו הלך
הראשון יכול השני להשאיר על מקומו, ולמה נהי כשישב אצל
הראשון כבר גיצור הצבי, אבל כשקם הראשון למה פטור
ומותר לישב עד שתחשך אע"פ שהוא מתכוין בשביל הצבי, כך
הכא כשהורשו לו לברור והיה בהיתר יאה שרי למלך, עכ"ל.
ולפי זה נראה דהוא הדין הכא במלאכת קשור, אם קשר קשר
בדעת להתירו באותו יום תמלך שלא להתירו עולמית.
אין בזה איסור, דהרי כשקשר קשר בהיתר, ומה שנמלך אח"כ
במחשבתו אין מחשבה מוציא מידי מעשה. וכן איתא בשו"ת
אבני נזר סימן קפ"א (הובא דבריו לעיל אות ל"ח), עיי"ש.

וכן כתב בשו"ת משנה שכיר א"ח סימן ס"ה, דאם עושה
קשר בשבת על מנת להתירו במוצאי שבת, שעל תנאי זה
היה מותר לעשותו, ואח"כ נחייש בדבר ולא ביטלו ונעשה
קשר של קיימא, כיון דבשעה שקשר התנה להתיר והיה בידו
להתיר, א"כ אז לא היה קשר של קיימא, א"כ אף דאחר כך
חשב לבטלו מתחיל קיומא רק משעת מחשבה השנית, ואז
יצאה מכלל קשר שאינו של קיימא ותכנס בכלל קשר של קיימא
ואז לא עשה מידי, ועל שעת עשייתו אין לחייב כיון דאז הרי
קשר שאינו של קיימא, עיי"ש.

אמנם שוב ראינו שיש לדייק מכמה ראשונים שאף מחשבה
לאחר מעשה הקשירה מחייבת. דאיתא ברש"י שבת
דף ק"ג ע"א ד"ה וקשורו, גבי מימרא דאמר רב חייא אמר רב
יוחנן שמביא אדם חבל מתוך ביתו וקשורו בפרה ובאיבוס,
ד"ל ראשו אחד [קשורו בפרה] והשני באיבוס, ולא חיישינן
שלא כשתיר הפרה לא יתיר אלא הקשר שבראשה ויבטל
החבל באבוס שהיה מוכן לכך, או יתיר שבאבוס ויבטל אותו
שבפרה, ונמצא האחר של קיימא, עכ"ל. ומדויק מלשונו דאף

מחשבה לאחר מעשה הקשירה מחייבת, דכתב נמצא האחר של
קיימא, והיינו דהוא קשר גמור מדאורייתא, אף שבשעת
הקשירה לא היה בדעתו להשאירו שם לקיימא.

ובמ"ל אורות (האחרון) מלאכת קשור הכי בשם רבנו יהונתן

עירובין דף ק"ב ע"א לענין קשירה
במקדש נימא שנפסקה, דאמר רבי
שמעון ענינה דלא אחי לידו חיוב
חטאת שר ליה רבנן, קשירה
דאחי לידו חיוב חטאת לא שר
ליה רבנן, ד"ל ורבי שמעון קאי
למאי דקאמר תנא קמא לעיל,
דנימא באמצע הכינור שנפסקה
לבן לוי קושרין אותו בשבת, לפי
שאינו קשר של קיימא, מפני
שמעבב הקשר את הניגון, וקאמר
ליה ר' שמעון דלא התירו במקדש
אלא דבר שאין בו כי אם שבות
במדינה, דהיינו עניבות הנימין,

שהוא שבות במדינה, הואיל ואינו צריך לה כלל, ובאותה
ענינה אי אפשר שיבא לידו חיוב חטאת, דענינה אינה קשר
של קיימא כלל, אבל קשירה דאפשר שיבא בה לידו חיוב
חטאת אפילו באמצע כינור, דזמנין דשביק לה התם זמן ארוך,
והרי קשר של קיימא לא התירו אפילו במקדש, דגזור רבנן על
כל קשירה אף על גב דלא שביק לה אטו היכא דשביק לה,
ע"כ. היוצא מדבריו, שאפילו קשר שבאמצע הכינור, שהקשר
מעבב את קול הניגון, ותחילת עשייתו לא היתה על מנת
להניחו שם לעולם, כי אם לפי שעה עד מוצאי שבת, אפילו
הכי כיון דזמנין שביק לה התם זמן ארוך חשיב קשר של
קיימא, ואחי לידו חיוב חטאת, ותנא קמא דקאמר קושרין,
היינו דטובר דלא גזרינן דשביק לה התם זמן ארוך, ורבי שמעון
טובר דגזרינן, ומיהו לדברי הכל אפילו שתחילת עשייתו אינו
אלא לפי שעה, אי שביק לה התם זמן ארוך הרי קשר של
קיימא וחייב חטאת, והוא הפך מדברי הרא"ם והכלבו [שכתבו
שכל קשר שלפעמים נמלך ומבטלו שם לעולם, אע"פ שתחילת
עשייתו לא היתה על מנת להניח שם אסור רק מדרבנן], וכן
התימה על הב"י שלא הביא שום חולק בזה, וצ"ע, עכ"ל הטל
אורות. ומבואר דס"ל דאם קשר קשר שאינו של קיימא תמלך
לקיימו חייב.

(מ) עיין בשו"ת מהר"ל דיסקין (קונטרס אחרון סימן ה' אות
ל"ה) שכתב, ד"ל במ"א סוף סימן ש"י (דף קשר

קשר
לאחר
השירי
החבל
גבי
נפחתו

שפעמים נמלך ומבטלו), ומכל מקום מספקא לי אם כשנמלך
היה לפי שאינו צריך להחבל, לכן מניחו שם קשור, אי איכא
איסורא, דנימא דקשירה זו היא מלאכה שאינה צריכה לגופה,
דהיינו שמתעצל להחיר, אבל אינו רוצה בקשירתו. ויתכן דזהו
החילוק דכובס ואומן (עיין בסימן ש"ז סעיף ג' דמתירין בית
הצואר מקשר שקשור כובס שאינו של קיימא), דהכובס כעת
הכביסה צריך לקשור, אבל אחר כך אין צורך בו (לכן מותר
להתירו אע"פ שזה היה קשור ימים רבים), משא"כ אומן
שקשור זוג המנעלים וכו'. וקצת יש להביא ראיה למה שכתבנו
לעיל מהא דיומא (דף ס"ז ע"א), דתיקנו חז"ל שיקשור בין
קרניו (ועיין בתוס' ישנים שם), והלא קשר זה אינו עשוי
להתירו לעולם, שהרי כשמתגורר איברים אינו יורד אתריו, וא"כ
להרמב"ם עובר בקשר ביום הכיפורים ממש, אלא על כרחך
דכיון שאינו צריך לקשר אח"כ לא חשיב קשר של קיימא, אך
יש לומר דעל ידי הרחיפה ראוי שיתק, עכ"ל.

ספר תורה המלאכה

חלק ב' ע"ז

הנה"ל ל יחזק שמואל ל"ה ג' ה"א

למשפחה בלי להחירו, וכדברי הריב"ש ודעמיה, ודלא כמהרי"ל דיסקין.
אולם החתם סופר בחידושו שם כתב כישוב דברי הרמב"ם דלא הביא הך דהותר אוגדו וכו', דס"ל דלא מיקרי קשר של קיימא רק לחנא דברייתא דאחי כר' יהודה, דס"ל לעיל שמורישין לבני בניהן, ומבואר בר"ן שם שהיו מורישין כשהוא אגוד באגודו, ואע"ג דדוקא בני כרכים עשו כן משום דדחיקא להו, מכל מקום כל אדם יכול לעשות כן, ומשום הכי גזור עליה, אבל לדין אינו עשוי אלא ליו"ט של סוכות דהשתא לא הוי קשר של קיימא ומותר, עכ"ד. אי"כ לפי החתם סופר גם רש"י ס"ל דלא הוי קשר של קיימא מה שמשאיר אותו קשור אחר יו"ט ולא מחירו, כיון דאין שום צורך בזה. וכן כתבו בשו"ת מנחת יצחק חלק ח' סימן כ"ו, ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ט"ז סימן י"ז לפרש דברי רש"י על פי דברי החתם סופר הנ"ל, ועיין שם במנחת יצחק ובציץ אליעזר חלק ט"ז סימן ז' שהביאו ג"כ דברי המהרי"ל דיסקין הנ"ל. [ועיין בשו"ת ערוגת הבושם חלק א' סימן קצ"ט שהקשה על החתם סופר, דצ"ע ויש אומרים קשר של קיימא כל שאינו עשוי להתירו בו ביום ויש אומרים לו' ימים הוי קשר של קיימא, עיי"ש מה שכתב ליישב, ואכמ"ל].

קושרת אשה מפתחי חלוקה, אע"פ שיש לו שני פתחים ויכולה לפושטה וללובשה בדוחק אף אם לא תתיר אחר כך אלא קשר אחד לה. וכן קושרת הוטי סבכה מלמעלה על השער לכסות, אע"פ שהיא רפויה ויכולה לפשטה בלי להחירו. ומותר לקשור רצועות לה. ואיתא בגמרא בריש פרק אלו קשרים דהוה אמינא דחד קשר בטולי מבטלה ולא תתירנה. לו. והרבנות היא דהוה אמינא כיון שחוא רפוי משלף שלפא לה מלמעלה ולא תתיר הקשר ויהיה ממילא קשר של קיימא, קמ"ל דאשה חסה על שעה שלא תנתק ומתרת אותו.

ולא מחירו, כיון דאין שום צורך בזה. וכן כתבו בשו"ת מנחת יצחק חלק ח' סימן כ"ו, ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ט"ז סימן י"ז לפרש דברי רש"י על פי דברי החתם סופר הנ"ל, ועיין שם במנחת יצחק ובציץ אליעזר חלק ט"ז סימן ז' שהביאו ג"כ דברי המהרי"ל דיסקין הנ"ל. [ועיין בשו"ת ערוגת הבושם חלק א' סימן קצ"ט שהקשה על החתם סופר, דצ"ע ויש אומרים קשר של קיימא כל שאינו עשוי להתירו בו ביום ויש אומרים לו' ימים הוי קשר של קיימא, עיי"ש מה שכתב ליישב, ואכמ"ל].

והגרש"ן אויערבוך כתב [הובא דבריו בשמירת שבת כהלכתה בפרק ל"ג הערה מ"ג (ובפרק ל"ה הערה ס"ג ובפרק ט' הערה י"ט)], גבי מה שהתחזק איש בסימן ג' סק"ט אסר להרכיב המחט על המזרק משום בונה, וז"ל דלדעת החזון איש נראה דאפילו אם אחרי השימוש הוא זורק את המזרק מחובר למחט לפח אשפה גם כן אסור, דמהיכתי תיתי נימא דמה שרגילים לפרק על מנת להתחיר גורם טפי היתר ממה שזורק לגמרי ואינו חושב לכלום, הרי איפכא מציעו לענין אגד של לולב דמכיון שלאחר החג זורקו ואינו מתיר חשיב טפי של קיימא, עכ"ד. ומבואר דס"ל לדינא דחשיב קשר של קיימא אע"ג דעתידי להשליכו. ושוב מצאתי בתיקונים ומילואים פרק ל"ה הערה ס"ג ובפרק ט' הערה י"ט, (ובמנחת שלמה חלק ב' סימן י"ג אות א') שהאריך בזה, ודעתו נוטה להקל דמה שזורק לאשפה גם כן חשיב כאינו של קיימא, ועיי"ש מה שכתב לחלק בין זריקת שקית בלי לפתוח הקשר וכדומה לבין אגודת לולב, דבלולב עיקר הרצון הוא הקשר מפני שכלולב צריך אגד או משום ז"ה קלי ואנוהר, והקשר נעשה לקיום המצוה כשהם קשורים יחד, מבלי לחשוב כלל על התרת הקשר, כי לא איכפת לו כלל אם ישאר קשור או לא [וחזי נמי לאיצטרופי דעת הרמב"ם שהשמיט את הגמרא בלולב הגזול, וכתב החתם סופר הובא גם בשו"ת ערוגת הבושם אור"ח סימן קצ"ט שסובר דהוא מפני שאמרו בגמרא שהיו מורישים את לולביהם לבני בניהם (סוכה ל"ב ע"א) ולא היה דעתם להתרה משא"כ בזמננו שאין מורישים לא חשיב קשר של קיימא, משא"כ החיבור של השקיות הוא כעיקר לשמור על התוכן שלא ישפך ורוצה רק שלא יהא חור, והמטרה הסופית היא לקרוע ולהוציא ולזרוק את השקיות ולכן אין חשיב כשל קיימא, כי אילו לא היה אפשר אחר כך לפותחו לא היה מחבר

ונראה מדבריו דמצדד לומר דאם צריך הקשר לאותו יום בלבד, ליכא איסורא אם מניחו שם קשור, דקשירה זו השתא הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. וצ"ע קצת דעל כל פנים יהיה אסור מדרבנן, דמלאכה שאינה צריכה לגופה אסורה מדרבנן. [והא דקשרו ביום הכיפורים החוט בין קרניו אע"פ דהוי איטור דרבנן, משום דאין שבות במקדש].

וכן מצאתי שכתב בשו"ת אבני נור אור"ח סימן כ"ו, גבי קשירת נימא של כינור במקדש, שלכאורה חשיב של קיימא מאחר שאין דעתו להתירו עולמית, שלמתר יזרוק הנימא ויעמיד אחרת במקומו, ועל הקשר אינו חושש להתירו, אך הואיל ואינו צריך הקשר רק לזמן, ואין צורך שיהיה של קיימא הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דפטור ר' שמעון, והוי רק שבות וכו', עכ"ד.

אמנם מצאתי דאיתא בשו"ת הריב"ש סימן קכ"ב, דאסור לאגוד הלולב ביו"ט בקשר גמור, דהוי קשר של קיימא, ואע"פ שאין צורך לו אלא לימי החג, מכל מקום כיון שאינו צריך לאחר החג להתיר הקשר, מבטל ליה התם. ואפילו אם היה צריך הלולב וההדרס מסלק אותו בלי שיתיר הקשר. וכי האי גוונא חשיב קשר של קיימא כדאמרין בגמרא (שבת דף קי"ב ע"א) גבי חוטי סבכה מהו דחימא משלף שלפא ליה, קמ"ל דאשה חסה על שעה ומישרא שריא ליה. וכתב רש"י (בד"ה חייסה על שעה) שמא תוציא בדוחק וחינתק שעה, ודפסקיא נמי איכא לשנויי כהאי גוונא, מהו דחימא מחתא ליה דרך רגלה ויצאה, קמ"ל דלא עבדה הכי משום צניעותא ע"כ. והכא ליכא למימר כי הנהו טעמי, ואין ספק דמישלף שלף ליה ונשאר הקשר. אלא כיון שאינו מעשה אומן אע"פ שהוא קשר של קיימא אינו חיוב, אבל פטור אבל אסור כדאמרין בגמרא וכו', עכ"ל.

ולכאורה גם מבואר כן ברש"י סוכה דף ל"ג ע"ב, דאיתא התם חנו רבנן הותר אגדו ביו"ט אוגדו כאגודה של ירק, ואמאי ליענביה מיענב, הא מני ר' יהודה היא דאמר עניבה קשירה מעלייתא היא, אי ר' יהודה אגד מעלייתא בעי, האי תנא סבר לה כוונתיה בחדא (דעניבה קשירה היא לענין שבת), ופליג עליה בחדא (דבלולב בעינן קשר גמור שיקשור שני ראשי האגד, והאוגדן כאגודה של ירק לאו אגד הוא). ופרש"י שם בד"ה הותר אגדו, וז"ל של לולב ביו"ט אוגדו ככריכה בעלמא, יכרוך האגד סביב ויתחוב ראשו בתוך הכרך כמו שאוגדן אגודת ירק, ולא יקשור שני הראשים כאחד כשאר קשרים, דקשר של קיימא מאבות מלאכות הוא, וזהו של קיימא הוא שאינו חושש להתירו עולמית, עכ"ל. נמצא דאף שאין לו צורך בהקשר אחרי יו"ט חשיב לקשר של קיימא.

וכן כתב הלבוש בסימן תרנ"א סעיף א' לדינא, וז"ל ואם לא אגדו מערב יו"ט או שהותר אגדו ביו"ט, שאי אפשר לאגדו קשר גמור יום טוב, משום דקשר של קיימא הוא מאבות מלאכות, וזה של קיימא הוא שאינו חושש להתירו עולמית וכו', ע"כ. וכן כתבו הגר"ז שם סעיף ו', ובבבארי יעקב שם סק"ד, ובשו"ת מהרש"ג חלק א' סימן ס'. וכן שמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א, ולדינא אסור לקשור קשר שעתיד לזרוק

(א)נידח
הולב
ביום
די
ימים

6

←

אותו, וכיון שדעתו אחר כך לזרוק אין זה חשיב של קיימא כי אפשר שאין שום הברל בין מחשבה להתרת הקשר או שדעתו לזרוק כולו לאשפה וכו'. וכן בוגז נעלים אף אם חותך את החוט ולא מתיר את הקשר היינו מפני שיותר קל לחתוך מלהחיד, אבל ביחס לחבור הנעלים הרי זה לא עיקר רצונו, לכן אין הברל בין עומד להתיר או לחתוך את החוט ולזרוק, עכ"ל.

ועוד יש לחלק דהתם גבי לולב אף אם יסלק הלולב מבלי להחיד הקשר, על כל פנים ישאר הקשר ושם קשר עליו, אבל בחתיכת חוט המתובר הנעלים פקע שם קשר מעליו דכבר אינו מחבר שני צדי החוט. ולפי זה החותך האגד שבלולב אף שאינו מתיר הקשר מותר, ורק אם יסלק הלולב מהאגד בלי להתיר הקשר אסור. ונראה להביא ראיה לזה על

פי מה דאיתא בשו"ע סימן ש"ד, שחומות שכלים שהכסוי שלהם קשור בהם בחבל יכול להתירו או לחתכו בסכין וכו', וכתב שם במ"ב סק"ל דיכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא שהרי להתיר תמיד הוא עשוי ע"כ, ומשמע דמותר לחתוך החבל אף שאינו מתיר הקשר שקשור בו החבל, והיינו שהקשר ישאר כך עולמית. ואם נימא דצריך להתיר הקשר אחרי שחותך החבל כדי שלא יהא קשר של קיימא היה השו"ע צריך לציין שיש להתיר את הקשר אחרי שחותך החבל, אלא על כרחך כיון שחותך החבל ואין לו כבר צורך בקשר הרי זה כאילו שהתיר הקשר עצמו, דשם קשר כולל לא רק את הנקודה שבה החוטים משולבות ומהודקות בחזקה זה בזה, אלא אף את כל הנצרך לצורך קיום החיבור שנעשה על ידי קשר, וכיון שחותך החבל שמחבר את הכסוי להכלי הרי זה כמו התרת הקשר.

[ואחר העין חשבתי דאין כאן ראיה משו"ע הנ"ל, דהתם מסתמא מיירי שקשר כיסוי הכלים בערב שבת, ואם כן אין צורך להתיר את הקשר לעולם דאין כאן איסור לקשור קשר של קיימא בערב שבת, על כן אף אם חותך החבל (שהרי להתיר תמיד הוא עשוי על כן מותר גם לחתכו) אינו צריך להתיר הקשר. אולם אכתי צ"ע קצת דהשו"ע סתם בזה, ואפשר דמיירי בין שקשר מערב שבת ובין שקשר בשבת, ואם נימא דמיירי אף אם קשר בשבת שפיר יש להביא ראיה כמו שכתבנו, וצ"ע.]

אמנם בספר זכור ושמור (להגאון ר' פסח אליהו פאלק שליט"א) מלאכת קושר כתב, דאסור מדאורייתא לקשור חוט סביב חבילה אם מסתברא שמקבל החבילה רק יחתוך החוט ולא יטרח להתיר הקשר, ועל כן חשיב קשר של קיימא כיון שעתידי הקשר להתקיים עולמית, דהרי משליך החוט עם הקשר אע"פ שאין לו ענין בהשארות. ומבואר דס"ל דאף כשהחותך חוט כאמצעיתו וכבר אין תועלת בחיבורו של הקשר, מכל מקום חייב.

וביאר דהטעם למה בקשר לזמן אינו אסור מדאורייתא הוא לא משום שאין לו ענין תמידי בקשר, שהרי אחד שכותב בשבת ורק צריך לאותו הכתב לכמה שעות ואח"כ משליכו לאשפה, מכל מקום חשיב כחיבה מדאורייתא כיון שכותב בכתב המתקיים. אלא הטעם בזה משום דרק קשר של

קיימא חשיב קשר, אבל קשר שעתידי להיות נותר אינו חשיב בגדר קיימא, ועל כן אם דעתו להתירו או שבטבעו יהיה נותר מעצמו אינו קשר של קיימא. ועל כן הכא אף שאינו צריך הקשר אחרי שיפתח החבילה, מכל מקום לא חסר כלום בטיבו של הקשר, דהקשר עצמו הוא של קיימא דאינו עתיד להיות נותר.

והנה אם נימא כדברי הגרש"ז (תפירה חתך בשבת) ארעורכ הנ"ל, צריך עיון ממה שכתב בשמירת שבת כהלכתה פרק ל"ה סעיף ד', דפצע שאין בו חשש זיהום וכו', אין לתופרו בשבת מכיון שיש צורך לעשות קשר בחוט התפירה, והרי זה קשר של קיימא שאין לעשותו בשבת, ע"כ. והרי קשר זה מחזיק התפירות וחוט התפירות עומדים לינתק כשיתרפא הפצע, אם כן למה אסר בכהאי גוונא לקשרו בשבת, וצ"ע.

ועיין בשו"ת אבן ישראל חלק ח' סימן כ"ז, שנשאל על מי שנפל בשבת ונפצע בפניו, ולדברי הרופא מוכרחים לתפור בשבת משום חשש זיהום, אלא משום האי חששא אין צריך לתפור היטב, היינו למשל שמנוה תפירות אלא די בארבע תפירות מרוחקות זה מזה, אלא שבתפירות כאלה ישאר רושם המכה בפניו, אי מותר לתפור לו כל השמנוה תפירות. ועיין שם שהאר"י לבאר רמזד מלאכת תפירה אין כאן [נהבאנו את דבריו לקמן במלאכת תופר אות כ"ה], ואפילו אם נימא דאיכא כאן על כל פנים איסור דרבנן משום תופר, הרי איכא הכא משום כבוד הבריות שישאר לו רושם בפנים, ומשום כבוד הבריות הרי הותר כל איסור דרבנן, ולכן נראה דשפיר יכול לתפור לו עוד כמה תפירות שלא ישאר רושם בפניו, דאיכא משום כבוד הבריות.

וכתב לסיים דשמע שצורת התפירה שקושרין כל תפר לחוד, וא"כ חוץ מאיסור תפירה יש כאן איסור קושר בשבת, וקשירה מצד עצמה אב מלאכה, והרי מצד פיקוח נפש גמי בארבע תפירות, ואם כן יהיה רק ארבע קשירות וכל אחת היא מעשה תפירה וקשירה מצד עצמו, ואין לנו היתר לעשיית הקשירות יותר ממה שצריך לארבע תפירות, ועל כן נראה דאסור להרבות בתפירות, עכ"ל.

ונראה לדון בדבריו דיתכן דאין כאן איסור קושר מדאורייתא, דאפילו אם נימא דהקשר הוא קשר אומן, מכל מקום הקשר לא הוי של קיימא, דעתיד להוציא את התפירות. ואף דאינם מתירים את הקשרים עצמם לעולם, אלא חותכים את חוט התפירות ומשליכים אותם כך בלי לפתוח הקשרים, מכל-מקום-לפי מה שכתב בשו"ת מהר"ל דיסקין הנ"ל ובשו"ת אבני נזר הנ"ל, דקשר שמניחו קשור וכבר אינו צריך לו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. אמנם דעת הריב"ש וכן משמע פשוטו שיטת רש"י, דאף אם דעתו להשליכו אכתי חשיב קשר של קיימא. ונראה דלשיטתו אלו חשש בעל האבן ישראל שליט"א, וכן שמעתי מפי אחר ששאלו שזו היא כוונתו. [ובזמנינו שמשתמשים בתפירות שנמסים בחוץ הגוף, יש לומר דאין כאן איסור קושר מדאורייתא, משום דהוי כגמי לח דמותו לקשור בו כיון דמינתק כשיבש, וכמו שנבאר לקמן באותיות

(תפירה חתך בשבת) ארעורכ הנ"ל, צריך עיון ממה שכתב בשמירת שבת כהלכתה פרק ל"ה סעיף ד', דפצע שאין בו חשש זיהום וכו', אין לתופרו בשבת מכיון שיש צורך לעשות קשר בחוט התפירה, והרי זה קשר של קיימא שאין לעשותו בשבת, ע"כ. והרי קשר זה מחזיק התפירות וחוט התפירות עומדים לינתק כשיתרפא הפצע, אם כן למה אסר בכהאי גוונא לקשרו בשבת, וצ"ע.

כל תופר (חזון)

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון

חזון